24-мĕш çул тухать. Хакĕ 15 пус.

1941
АВГУСТ
9
ШАМАТКУН
186 (5901) №

Пĕтĕм тĕнчери пролетарисем, пĕрлешĕр!

Чăваш Коммуни

ВКП(б) ОБКОМĔПЕ
ШУПАШКАР ХУЛА КОМИТЕЧĔН,
ЧАССР ВЕРХОВНЫЙ СОВЕЧĔН
ТАТА ШУПАШКАР ХУЛА СОВЕЧĔН
ХАÇАЧĔ.

Тырпулăн кашни килограмĕшĕн кĕрешмелле

Уборка ĕçĕ сарăлсах пырать. Республика массăллă уборка тапхăрне кĕчĕ. Малтан тухнă хăшпĕр колхозсем паянхи кун тĕлне ыраш вырса пĕтерни те ĕнтĕ. Нумай колхозсем уборка планĕсене тыр вырма тухас умĕн тепĕр хут пăхса тухрĕç, ĕç вăйĕсене çĕнĕрен йĕркелесе тăратрĕç, уборка срокĕсене чылаях кĕскетрĕç. Çакăн пек туни вăл хăйĕн лайăх результатне пачĕ—колхозсем нумайĕшĕ тырпула кĕске срокра пухса кĕреççĕ.

Ĕç ăнăçлă пулса пыни чи малтан тырă вырма колхозниксемпе колхозницăсем пурте каррăн, хаваслăн тухнинчен килет. Нумай колхозсенче çынсене ĕçе чĕнсе çÿрес йăла та çук, колхозниксемпе колхозницăсем ĕçе хăçан тухмаллине лайăх пĕлсе тăраççĕ. Вĕсем ирхине ирех ушкăнпа тухса сĕм тĕттĕмччен яракунĕпе пикенсе ĕçлеççĕ.

Янгурасри (Элĕк р.) «Çăлтăр» колхозри бригадир Иван Федоров юлташ çапла калать:

— **Халиччен** колхозниксене кирек мĕнле те пулин ĕçе тухма пĕлтерес пулсан, чылайччен звонок парса тăмалла пулнă. Халĕ апла мар, пачах урăхла. Колхозниксем черетре мĕнле ĕç тăнине малтанах лайăх пĕлсе тăраççĕ, вĕсене ĕçе тухма нимĕнле звонок та кирлĕ мар. Колхозниксен дисциплини çирĕпленсех пырать, ĕçри хастарлăхĕ хăвăрт ÿсет, вĕсем колхозри производство ĕçне активлăн хутшăнаççĕ.

Уйхир ĕçне колхозниксемпе колхозницăсем çеç мар, тата колхоз управленипе обслуживани аппаратĕнче ĕçлекенсем те хутшăнма тăрăшаççĕ. Нумай колхозсенче конюхсемпе кил таврашĕнче ĕçлекенсем те нумайĕшĕ тырă вырма тухаççĕ.

«Çăлтăр» колхозра (Элĕк р.) яла юлнă çынсем, хăйсем çине вăхăтлăха икгиç обязанноçсем илсе, пушă çынсене тырă вырма янă. Илья Васильев халĕ пашасене те пăхать, çав вăхăтрах столовăйра старший повар пулса ĕçлет. Кунта малтанхи вăхăтра чĕпсене тата чăхасене уйрăм çынсем пăхнă, халĕ пĕр çын çеç ĕçлет. Çапла майпа конюхсенчен икĕ çын, скотниксенчен тăватă çын пушаннă, вĕсем халĕ тырă выраççĕ. Çакăн пек тĕслĕхсене нумай колхозсенче курма пулать.

Кăçалхи уборкăра колхозниксемпе колхозницăсен ĕç тухăçлăхĕ, ĕçри хастарлăх пысăккăн ÿссе пыни уйрăмăнах палăрать. Пысăк тухăçлăхпа ĕçлени тырпула хăвăрт, кĕске срокра пухса кĕме май парать. Кĕске срокра пухса кĕни тырпул тăкакне чакарать. Çавăнпа та ĕнтĕ колхоз правленисен, çĕрĕç оргăнĕсен, партипе комсомол организацийĕсен колхозниксен масси хушшинче социализмлă ăмăртăва анлăн сарас, ĕç тухăçлăхне хăпартса пырас, çак ĕçре паха опытсене, тĕслĕхсене пур колхозсене те куçарса пырас тĕлĕшпе тимлĕн ĕçлесси—паянхи вирлĕ задача пулса тăрать.

Тырă вырнă çĕрте пархатарлăн, ăнăçлăн ĕçлекенсем кашни колхозрах пур, вĕсен йышĕ сахал мар. Уйхир ĕçĕнчи стахановецсен хисепĕ кулленех хутшăнса пырать. Хударти (Çĕмĕрле р.) Ленин ячĕпе тăракан колхозра чылай колхозницăсем кунне 400 кĕлте выраççĕ, икшер-виçшер ĕçкунĕ туса илеççĕ. Çакăн пек ĕçлекенсем хушшинче — М. Тихонова, М. Петрова, А. Николаева, А. Макарова т. ыт. те. Калинин ячĕпе тăракан колхозра (Канаш р.) А. Кузьмина, К. Семенова, Е. Филиппова колхозницăсем хăйсен нормисене 120—160 процент таран тултарса пыраççĕ.

Пирĕн задача çакăнта: хальхи вăхăтра, хĕрÿ ĕç пынă вăхăтра, кашни колхозник тата кашни колхозница хăйĕн ĕç нормине пĕр хут кăна мар, ик-виçĕ хут ытла ÿстерсе тултарса пыма пултартăр. Отечественнăй аслă вăрçă пынă вăхăтра халĕ кашни çыннăн темиçе çыншăн ĕçлеме тивет. Çавăн чухне çеç эпир тырпула хăвăрт, кĕске срокра тата ăнăçлăн пухса кĕртме пултарăпăр.

Уборкăн пысăк задачисенчен пĕри вăл—тăкака хирĕç кĕрешесси. Ку ĕç кăçал уйрăмăнах пысăк вырăн йышăнса тăрать. Кăçал тырă пухса кĕнĕ çĕрте тĕрлĕ çăмăл машинăсемпе, кĕрепленллĕ çавасемпе тата çурласемпе усă курмалла пулать. Çавăнпа та чылай çĕрте тăкаксем пулма пултараççĕ. Колхоз руководителĕсен, бригадирсен, звеньеводсен хăйсен ĕçĕсенче çакна асра тытса пымалла. Вырăнтан килекен çырусем çакна кăтартса параççĕ: хăшпĕр колхозсенче тырă вырнă вăхăтрах пучахсем пухса пырас ĕçе организацилемен, вăл ĕçе çийĕнчех мар, тахçан, кайран тума шутлаççĕ. Зерноуловительсене уйрăм колхозсенче ячĕшĕн кăна тунă, унпа кирлĕ пек усă курма тăрăшмаççĕ.

Уборкăн малтанхи кунĕсенче тата ытти çитменлĕхсем те палăрчĕç. Уйрăм колхозсенче «тырă симĕс-ха», тесе вырма тухмасăр тăраççĕ. Вĕсем тырă хăмăлĕ пур çĕрте те лапкăшпех шуралса çитессе кĕтсе тăраççĕ. Тырă вырма тухсан та, çурлапа çеç вырма тăрăшаççĕ, машинăсемпе усă курмаççĕ. Çак çитменлĕхсене халех пĕтермелле.

Ялхуçалăхĕн уборка машинисемпе — комбайнран пуçласа лобогрейкăсем таранах—пуринпе те анлăн усă курни кирлĕ. Машинăсемпе ытларах вырни тăкака чакарать, тырпула хăвăртрах, ăнăçлăрах пухса илме пулăшать. Зерноуловительсем тăкака хирĕç кĕрешес ĕçре пит те усăллă. Вĕсемпе кашни колхозрах тивĕçлĕн усă курмалла. Кунсăр пуçне машинăсем хыççăн, кĕлтесем çыхса тухнă вăхăтра пучахсене пухса пыма кирли çинчен пĕр самантлăха та манмалла мар. Уя пĕр пĕрчĕ те, пĕр пучах та выртса ан юлтăр. Ку вăл кăçалхи уборкăри уйрăмăнах çирĕп требовани. Мĕншĕн тесен, уйран ытларах пухса кĕнĕ кашни килограмм, кашни центнер тырă тăшмана çĕнтермелли вăй-хăват пулса тăрать.

Хăшпĕр колхозсенче, тырă вырнă май, авăн çапас ĕçе тивĕçлĕн организацилемен. Вырма тухнăранпа 5—6 кун иртнĕ пулсан та, авăн çапма тытăнман. Çакăн пек ĕçлекен колхоз руководителĕсем ку тĕлĕшпе партипе правительство хушнă директивăна маннă пулмалла. Авăн çапас ĕçе тырă вырма тухнă хыççăн 5 кунран кая юлмасăр тытăнмалла. Çакна пурнăçа кĕртмеллех. Унсăрăн кĕрхи тырăсене акма вăрлăх хатĕрлесе хурас тата государство умĕнчи обязательствăсене тултарас ĕçсем вăраха юлма пултараççĕ.

Ыраш вырнă вăхăтрах пулса çитнĕ пек çуртри тыррисене те (уйрăмăнах тулă, урпа таврашсене) вăхăтра вырмалла. Хăшпĕр çĕрте çапла шутлаççĕ: малтан ыраш вырса пĕтеретпĕр, унтан çуртри выратпăр, теççĕ. Уборка ĕçĕсене черет тăрăх мар, пур ĕçе те йĕркеллĕ, вăхăтра туса пыни кирлĕ. Пулнă тырра—ырашне те, çуртрине те вырмалла, кĕлтесене çийĕнчех çыхса, çĕмеле хывмалла тата кĕлтесене турттарса капан тумалла, хăвăртрах авăн çапмалла, кĕрхи тырăсене акма паха вăрлăх хатĕрлемелле, государствăна тырă памалла т. ытти ĕçсене те тумалла.

Колхоз руководителĕсен, агрономсен тырпула пухса кĕнĕ çĕрте ĕçе тĕрĕс организацилесси çине уйрăмăнах тимлĕн çавăрăнса пăхмалла. Нумай çĕрте звеносем ячĕшĕн кăна шутланса тăраççĕ, ĕçлессе пурте пĕрле, ушкăнпа тухса, ĕç результачĕсене звеносем тăрăх шута илмесĕр, ĕçлеççĕ. Ку ĕнтĕ ĕç тухăçлăхне ÿстерес, колхозниксемпе колхозницăсене ĕçре хавхалантарса пырас, учет ĕçне тĕрĕс йĕркелес çĕрте пысăк чăрмав пулса тăрать. Кашни бригадăрах ĕçе звеносем тăрăх йĕркелессине пурнăçламалла, агрономсен, колхоз председателĕсен, бригадирсен çак ĕçе йĕркелеме звеноводсене тимлĕн пулăшса пымалла.

Вăйлă тырпула кĕске срокра тата пĕр тăкаксăр пухса кĕрес ĕçе пĕтĕм вăя, пултарулăха хурар!

Хĕрлĕ Çарăн высший начальство составне çар званийĕсем парасси çинчен

ССР Союзĕн Халăх Комиссарĕсен Совечĕ йышăннă постановлени

ССР Союзĕн Халăх Комиссарĕсен Совечĕ **çапла йышăнать:**

Хĕрлĕ Çарăн высший начальство составĕнчи çынсене ССР Союзĕн Верховный Совет Президиумĕн Указĕпе 1940 çулти майăн 7-мĕшĕнче çирĕплетнĕ çар званийĕсем парас.

Генерал-майор званине çаксене парас:

1. **Юшкевич** Василий Александрович
2. **Магон** Эрман Яковлевич
3. **Зыгин** Алексей Иванович
4. **Пархоменко** Феофан Агапович
5. **Крейзер** Яков Григорьевич
6. **Фролов** Сергей Фролович

ССР Союзĕн Халăх Комиссарĕсен Совечĕн Председателĕ
И. СТАЛИН.

СССР Халăх Комиссарĕсен Совечĕн Ĕçĕсен Управляющийĕ
Я. ЧАДАЕВ.

Мускав, Кремль.
1941 çулти августăн 7-мĕш.

Совет Информаци Бюровĕнчен

Августăн 7-мĕшĕнчи каçхи пĕлтерÿ

Августăн 7-мĕшĕнче пирĕн войскăсем противника хирĕç Кексгольм, Холм, Смоленск тата Белая Церковь енĕсенче вăйлăн çапăçнă.

Фронтăн ытти енĕсемпе участокĕсенче пысăк çапăçусем пулман.

Пирĕн авиаци, çĕр çинчи войскăсемпе пĕрле кĕрешсе, противникăн мотомехчаçĕсемпе пехотине çапăçу хирĕсенче пыра-пыра çапнă тата унăн аэродромсенчи авиацине атакăланă. Августăн 6-мĕшĕнче нимĕçсен 39 самолетне персе антарнă. Пирĕн 19 самолет пĕтнĕ.

Тĕплĕн палăртнă тăрăх, нимĕç самолечĕсем августăн 6-мĕшпе 7-мĕш хушшинче çĕрле Мускав çине вĕçсе пынă вăхăтра нимĕçсенне малтан пĕлтернĕ пек 6 самолет мар, 9 самолет персе ÿкернĕ.

* * *

НИМĔÇСЕН ВЕРХОВНĂЙ КОМАНДОВАНИЙĔН СУЯ ХАЛЛАПĔСЕМ ТАТА ВĂРÇĂН УЛТĂ ЭРНЕРИ ИТОГĔСЕМ

Нимĕçсен фашистла войскисем СССР çине ултавлăн тапăннăранпа ултă эрне ытла иртрĕ. Хĕрлĕ Çар хăватлăн хирĕç тăнине пула, Германи войскисем питех те нумай çынсем тата хĕçпăшалсем çухатрĕç. Хĕрлĕ Çар хирĕç тăрасси ытларах та ытларах ÿссе пыни, партизансем хăюллăн çапăçни тата захватчиксене хирĕç пĕтĕм совет халăхĕ кĕрешни нимĕçсен фашистла войскисен çапăçури пултарулăхĕпе мораллĕ лару-тăруне кăна мар, тата Германи халăхĕн политикăллă-мораллĕ лару-тăруне те питех те вăйлăн начарлатрĕç. Нумая тăсăлса кайнă вăрçăра ывăнни, Германи çарĕн çавтери пысăк çухатăвĕсем çинчен калакан сведенисем Германие пырса кĕни, Германире продовольстви тĕлĕшпе положени вăйлăн начарланни тата промышленность тăтăшах йĕркерен тухса пыни нимĕç халăхĕ хушшинче шиклĕх тата шанăçсăрлăх кăлараççĕ. Хĕвелтухăç фронтĕнче вăрçă мĕнле пыни çинчен суя пĕлтерÿсем парса, фашистсен пропаганди нимĕç салтакĕсемпе халăхĕн шухăш-кăмăлне çĕклеме хăтланать. ССР Союзне хирĕç пыракан вăрçăра нимĕçсен çарĕн чăн-чăн çухатăвĕсене Германи халăхĕнчен пытарса, нимĕçсен 16 кавалерисчĕ советăн полкне пĕтерсе тăкнă е тата нимĕçсен 5 пехотинецĕ 17 ДОТ туртса илнĕ тата советăн пĕтĕм полкне, çав ДОТ-сене хÿтлекенскерне, пĕтĕмпех пĕтерсе тăкнă тенĕ еверлĕ кулăшла элексемпе гитлерла пропаганда халăх пуçне тултарма тăрăшать. Çакăн еверлĕ пĕлтерÿсем кулăшла пулни уççăнах паллă, çавăнпа та нимĕç халăхĕ вĕсене нимĕн чухлĕ те ĕненмест тата, нимĕçсен командованийĕ хăех пĕлтернĕ тăрăх, çĕршывра «вăрçă операцисем мĕнле пынине шикленсе ăнланма» пуçланă. Шăпах çавăнпа ĕнтĕ Германи пропаганди, Германи çарĕн главнăй командованипе пĕрле, çĕнĕ элек туртса кăларнă, августăн 6-мĕшĕнче хĕвелтухăç фронтĕнче вăрçă ĕçĕсем мĕнле пыни çинчен сенсациллĕ пĕлтерÿ пичетленĕ.

Нимĕçсем фронтра пысăк çухатусем тунине тата нимĕçсен фашистла кĕтĕвĕсем нумай вăхăт хушши пĕр вырăнта тапăртатса тăнин сăлтавĕсене ăнлантарса пама тăрăшса, Германи пропаганди «Сталинăн питех те хăватлă укрепленийллĕ линийĕ» пурри çинчен юмах яма хăтланать. «Сталин линийĕ» пĕтĕм фронт тăршшĕпех, — Фински заливран пуçласа Хура тинĕс патне çитиех, — Хĕрлĕ Çарăн чаçĕсем вăйлăн хирĕç тăнине пула нимĕç войскисем уйрăмах пысăк çухатусем тунă çĕрте пур çĕрте те çийĕнчех сиксе тухать.

Паллах, совет правительстви кирлĕ вырăнсенче хирти укрепленийллĕ пунктсене вăхăтра туса хатĕрленĕ. Анчах та нимĕнле уйрăм «Сталин линийĕ» те пулман тата çук та. Ку линие нимĕçсем хăйсен калама çук пысăк çухатăвĕсене пытарас тесе шухăшласа кăларнă, вăл çухатусем ССР Союзĕн оборонинче «уйрăм лини» пулнинчен мар, Хĕрлĕ Çарпа совет халăхĕ хăйсен тăван çĕршывне калама çук пысăк хăюллăхпа тата паттăрлăхпа сыхланинчен, тăван çĕршывăн кашни вершукне укрепленийллĕ пункт туса хунинчен килнĕ.

Германи çарĕ хĕвелтухăç фронтĕнче тыткăна илнĕ текен çынсен тата туртса илнĕ трофейăсен хисепĕ çинчен гитлеровецсем илсе кăтартнă цифрăсем те çавăн пекех вырнаçусăр тата кулăшла пулса тăраççĕ. Нимĕçсен командованийĕ совет çарĕсен ултă эрне хушшинчи çухатăвĕсем çинчен çакăн пек фантазиллĕ цифрăсем пичетлесе кăларнă: 895 пин çынна тыткăна илнĕ, 13.145 танк, 10.388 оруди, 9.082 самолет пĕтерсе тăкнă, тенĕ. Кунта Германи пропаганди хăйĕнчен хăй иртсе кайнă. Суйса «шутласа кăтартнин» техники çакăн пек: совет районĕсенчен пĕрне те пулин тытса илсен, фашистсем çийĕнчех тата ирĕксĕрлесе вырăнти халăха—хресченсене, совет служащийĕсене, хĕрарăмсене — тĕрлĕрен йывăр ĕçсем тума илсе каяççĕ, е вĕсене, тыткăна илнĕ тесе пĕлтерсе, тыла хăваласа каяççĕ. Ăнланмалла ĕнтĕ, çакăн пек майпа нимĕçсем вăрçă вăхăтĕнче тыткăна илнĕ тесе шутлакан çынсен шутне 895 пин тесе çеç мар, тата нумайрах та кăтартса пама пулать. Тыткăна илнĕ красноармеецсен хисепĕ çинчен саракан халлапа Германири информбюро сводкисенче çавăн пек хатĕрлесе кăлараççĕ ĕнтĕ.

Совет тупписене, танкĕсене, самолечĕсене тытса илни çинчен суя даннăйсем пичетлесе те Германи пропаганди çавăн пекех кулăшла элек кăларса ывăтать. Çак «даннăйсене» шутласа хатĕрленĕ чухне фашистсем çав «даннăйсен» шутне, пуринчен малтан, хăйсен çухатăвĕсене кĕртсе, вĕсем çумне пирĕн çухатусене хушнă пулмалла, вара çак тĕлĕкри цифрăсем çумне татах хăйсен пуçне килсе кĕнĕ цифрăсене хушнă пулмалла.

Паллах ĕнтĕ, çак майпа вăрçă вăхăтĕнче нимĕçсем пĕтерсе тăкнă пек кăтартнă цифрăсене 13 пин танк, 10 пин оруди, 9 пин самолет тесе кăна мар, тата унтан та нумайрах цифрăсемпе кăтартма пулать.

Иккĕленмелли çук, вăрçă ĕçĕсем çинчен суя сведенисем пичетлесе кăларас ĕçе нимĕçсен çарĕн главнăй командованийĕ ахальтен мар тăвать. Çакна тума ăна Совет Союзне хирĕç пыракан вăрçăна çиçĕм пек хăвăрт ирттерес плансем пурнăçа кĕменни ирĕксĕрех хушнă; хăйсем тытса илнĕ территори çинче пуян пурлăхсем—тырпул, выльăх-чĕрлĕх, фабрикăсем, тĕрлĕ сооруженисем, чĕртавар запасĕсем тата промышленность таварĕсем çаратса илес плансем пурнăçа кĕменни хушнă; нимĕçсен çарĕ çынсем тата материальнăй часть тĕлĕшпе питех те йывăр çухатусем туни хушнă.

Нимĕçсен командованийĕ хăйĕн çухатăвĕсем çинчен чăн-чăн даннăйсене пичетлесе кăларма хăранă пулсан, Германи пропаганди августăн 6-мĕшĕнче кăларнă «чрезвычайнăй сводкăсен» çак çитменлĕхне Совет Информаци Бюровĕ витсе хурĕ.

Вăрçăн ултă эрни хушшинче фашистла Германи, вилнисене, аманнисене тата тыткăна илнисене шутласан, пĕр миллион çурă ытла салтак çухатнă. Çак пысăк çухатусене пула, нимĕçсем çапăçăва 45 çултан иртнĕ салтаксене тата 17 çула çитнĕ çамрăксене ытларах та ытларах кĕрте-кĕрте яраççĕ.

Вилнисене, аманнисене тата пĕр хыпарсăр çухалнисене шута илсен, пирĕн çухатусем 600 пин çынна яхăн шутланаççĕ.

Нимĕçсен бронетанковăй дивизийĕсем пысăк çухатусем турĕç. Хĕрлĕ Çар нимĕçсен 6 пин ытла танкĕсене тытса илнĕ. Пирĕн 5 пине яхăн танк пĕтнĕ.

Нимĕçсен артиллерийĕ те пысăк çухатусем турĕ. Вăрçăн ултă эрни хушшинче Хĕрлĕ Çар нимĕçсен 8 пин ытла орудийĕсене тытса илнĕ тата пĕтерсе тăкнă, çав вăхăт хушшинчех пирĕн 7 пине яхăн оруди пĕтнĕ.

Нимĕçсен авиацийĕ уйрăмăнах йывăр çухатусем тунă. Тĕплĕн палăртнă тăрăх, нимĕçсем 6 пин ытла самолет çухатнă. Вăрçăн ултă эрни хушшинче пирĕн 4 пине яхăн самолет пĕтнĕ.

Ултă эрне хушши пынă вăрçăн итогĕсем Гитлерпа унăн ирсĕр ушкăнĕ нимĕç салтакĕсен пурнăçне питех те сахал хакланине те уççăн кăтартса параççĕ. Вăл хăйĕн салтакĕсене пирĕн пулеметсемпе артиллери çавтери вăйлăн персе тăнă çĕре ирĕксĕрлесе кĕртсе ярать, вĕсен офицерĕсем хăйсен салтакĕсене каялла чакнă чухне пулеметсенчен персе вĕлереççĕ, Германи командованийĕ хăйĕн аманнă салтакĕсене пиншер çынна пĕр пулăшусăр пăрахса хăварать.

Çÿлте каланинчен курăнать ĕнтĕ, гитлерла Германи Совет Союзне хирĕç туса пыракан вăрçăн ултă эрне хушшинчи итогĕсен чăн-чăн картини виçине пĕлмесĕр суйса элеклекен нимĕç пропагандин суя «чрезвычайнăй пĕлтерĕвĕсенчен» çĕрпе пĕлĕт уйăрăлса тăнă пекех уйăрăлса тăрать.

Пĕр кунхи ĕçкунне оборона валли

ВĂРНАР. Совет Союзĕн оборона фондне тăвас ĕçе колхозниксем активлăн хутшăнаççĕ. «Рапорт» колхоз членĕсем 275 тенкĕ укçа, «Память Ленина» колхоз членĕсем аш-какай, çăмарта, сĕт-çу нумай пухса пачĕç. Молотов ячĕпе тăракан колхоз членĕсем Совет çĕршывĕн оборонин фондне пĕр кунхи ĕçкунĕ тăрăх тивекен тупăша пама пулчĕç.

В. ЦЫПЛЕНКОВ.

ДЕЙСТВУЮЩИ ХĔРЛĔ ÇАР. УКЕРЧĔК ÇИНЧЕ: старший лейтенантсем орденоносец В. А. Лобозов тата Ф. В. Долгих, вĕсем Констанцăпа Сулинăри çар объекчĕсем çине пĕр хутчен мар кайса бомбăсем пăрахнă.

(ТАСС фотохроники).

Çĕршыв оборонин фончĕ

Çĕршыв оборонин халăх фондне тăвас движени кунран-кун вăйланса пырать. Кашни рабочи, служащи тата килхуçи хĕрарăмĕ тăван çĕршыв оборонин халăх фондне тăвас ĕçе активлăн хутшăнать. Шупашкарти «Красный молот» артельре ĕçлекен инвалидсем оборона фондне кашни уйăхрах пĕр кунхи ĕç укçине панисĕр пуçне, хăйсене валеçмелли 6440 тенкĕ укçана та оборона фондне панă.

Хулари промкомбинатри рабочисемпе служащисем Кайбулка шывĕ çинче пĕве тунă çĕрте ĕçлесе илнĕ укçана оборона фондне панă. Древпромсоюзри рабочисемпе служащисем действующи армири боецсем патне виçĕ хутчен посылка янă та ĕнтĕ. Шупашкар вăрманпромхозĕнчи рабочисем кашни уйăхрах икĕ кунхи ĕç укçине оборона фондне памалла тунă.

Наркомпросра ĕçлекен Николаева юлташ хăйĕн килĕнчи кивĕ кĕмĕл тенкĕсене оборона фондне панă.

Совет патриочĕсем кашни кунах перекет кассине пырса хăйсен облигацийĕсене оборона фондне параççĕ.

ВЛКСМ горкомĕ пуçарнипе хулари çамрăксемпе пионерсем оборона фончĕ валли тимĕр-тăмăр нумай пухса панă. Тимĕр-тăмăр пухма августăн 10-мĕшĕнче массăллă воскресник туса ирттереççĕ.

ЙĔПРЕÇ. Августăн 3-мĕшĕнче Йĕпреçре воскресник туса ирттернĕ. Воскресника район центрĕнчи комсомолецсем нумай хутшăннă. Вĕсем вагонсем çине йывăç тиенĕ, ĕçлесе илнĕ укçана пĕтĕмпех оборона фондне панă.

Д. МИХАЙЛОВ.

ÇĔМĔРЛЕ. Турханти «Комбинат» колхоз членĕсем çĕршыв оборонин халăх фондне тăвасси çинчен сÿтсе-явнă. Колхозниксем пурте пĕр шухăшлă пулса оборона фондне 250 центнер тырă, 100 килограмм çу, 1000 çăмарта, 30 чăх, 10 сурăх пама пулнă. Çак кунах А. Тарганов, А. Скрипков, А. Сорокин колхозниксем оборона фондне пĕрер сурăх панă.

Магарин ялсоветĕнчи «Борец» колхозра çак кунсенче колхоз членĕсен пĕрлехи пухăвĕ пулса иртрĕ. Пуху оборона фондне тăвасси çинчен сÿтсе-яврĕ. Колхозниксем, пурте пĕр çын пек пулса, оборона фондне пĕрер пăт тĕштырă пама йышăнчĕç.

— Оборонăн халăх фондне тума сĕннине эпир чĕререн ырлатпăр. Мĕншĕн тесен ку фонд çĕршыва, тăван Хĕрлĕ Çара тата темĕн чухлĕ снаряд, тупă, танк, самолет парать. Эпир, колхозниксем, Хĕрлĕ Çара пулăшма яланах хатĕр, вăл мĕн ыйтнине пурне те пама тăрăшатпăр,—теççĕ колхозниксем.

Ватă колхозница Сундрукова юлташ оборона фондне пĕр сурăх тата кĕмĕл таврашсем, колхозник Соловьев 5 пăт тырă тата 400 грамм çăм, А. Прокопьева юлташ иртнĕ çулти ĕçкунĕсем тăрăх илмелли укçана пĕтĕмпех тата тепĕр чăх пама пулчĕ.

Анат Кăмашари «Красный пахарь», «14 лет Октября», «Ударник» т. ытти колхозсен членĕсем те оборона фондне темиçешер центнер тĕштырă, аш-какай, сĕт-çу, укçа-тенкĕ параççĕ.

С. БАТЬКОВ, Хар. ЛИСИН.

ЕТĔРНЕ. «Комбайн» колхозри комсомолецсемпе пионерсем оборона фончĕ валли 4 лав тимĕр-тăмăр пухса панă.

И. ТИМОНИН.

Италири лару-тăру

НЬЮ-ЙОРК, августăн 7-мĕш. (ТАСС). Оверсис Ньюс агентстви, çĕршывра Германи контролĕ вăйланса пынă май, итальянецсен кăмăлсăрлăхĕ анлăн сарăлни çинчен пĕлтерет. Итали халăхĕн тарăхăвĕ ÿснине кура, правительство кăмăлсăрлăха кăшт та пулин палăртнине хирĕç те репрессиллĕ ĕçсем тăвать. Германипе Итали войскисем хушшинче нумай пулмасть чылаях вăйлă тытăçусем пулса иртнĕ пирки, Германи салтакĕсене хальхи вăхăтра пĕтĕмпех Сицилире пухса тăратнă. Итали салтакĕсем нимĕçсемпе час-часах хирĕçнĕ, мĕншĕн тесен Германи салтакĕсене Италире лайăхрах условисем параççĕ.

Итальянецсем Италире тĕрĕссипе Германия контроль тăвакан пулса тăнипе кăмăлсăрланнине уççăнах кăтартакан тĕслĕхсене пĕтĕм Италийĕпех чылай курма пулать. Нумай хуласенче нимĕçсем полици ĕçне туса пыраççĕ.

Çакăнпа пĕрлех Италире апат-çимĕç тĕлĕшпе те лару-тăру питĕ япăхса çитни çинчен пĕлтереççĕ, уйрăмах Италири рабочисем япăх çиеççĕ. Карточкăсем тăрăх какай пĕчĕкшер порци çеç параççĕ. Пур продуктсен хакĕсем те питех те ÿссе кайнă. Çăкăра çĕрулмипе кукурузăран пĕçереççĕ. Нумай хуласенче ăна та пулин час-часах çителĕклĕ тăратаймаççĕ.

Германире горючи çитмест

СТОКГОЛЬМ, августăн 7-мĕш. (ТАСС). Кунта килсе тăракан хыпарсем тăрăх, Германире горючи çитменни кулленех кун хытăрах сисĕнет. Бензинпа ытти нефтепродуктсене перекетлес тĕлĕшпе, Германи влаçĕсен чрезвычайнăй мерăсем йышăнма тивет. Нумаях та пулмасть «Берлинер берзенцейтунг» хаçатра распоряжени пичетлесе кăларнă, çак распоряжени тăрăх халиччен çулталăкра 12 тонна нефть пĕтерекен стационарлă дизельсене халĕ хытă тата газ еверлĕ топливо çине куçарма хушнă. Çак распоряженине пурнăçлас майпа пулакан расходсемшĕн предпринимательсене пособи тÿлеме пулнă.

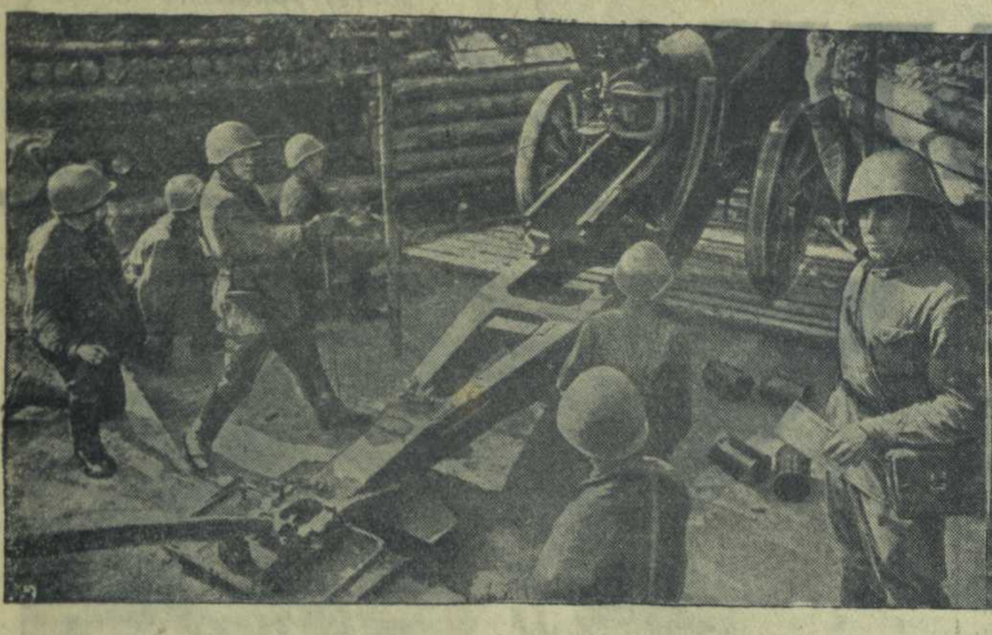

ОТЕЧЕСТВЕННӐЙ АСЛӐ ВӐРҪАН ФРОНЧӖСЕНЧЕ. УКЕРЧӖКСЕМ ҪИНЧЕ: 1. Хлебников капитанӑн подразделенийӗнчи чи лайӑх орудийнӑй расчет вӑрттӑн позицирен перет. Сывлӑшра— оруди командирӗ кӗҫӗн сержант комсомолец Д. Калякин. 2. Н. хули патӗнче комсомолец-добровольцесен групп геройла ҫапӑҫать. Тӑшман ҫине пӗр хутчен мар хӑюллӑн пырса тапӑнса, вӗсем тӑшмана хӑратса ӳкернӗ тата боеприпассене пӗтерсе тӑкнӑ. Укерчӗк ҫинче — боец-добровольцесем противник ҫине персе тӑраҫҫӗ. 3. Старший сержантӑн Г. Белявский комсомолецӑн минометнӑй расчечӗ пирӗн территори ҫине килсе кӗме хӑтланакан тӑшмана питех те тӗл персе тивретет.

Э. Хайкинпа И. Анцелович фото-ӳкерчӗкӗсем. (ТАСС).

Большевикла агитацин вӑйӗ

Августӑн 7-мӗшӗнче ВКП(б) Чӑваш Обкомӗн пропагандӑпа агитаци енӗпе ӗҫлекен секретарӗ Ахазов юлташ ертсе пынипе, ВКП(б) райкомӗсен пропагандӑпа агитаци отделӗсен заведующийӗсен канашлӑвӗ пулса иртрӗ.

Канашлура пулнӑ юлташсем агитаципе массӑллӑ ӗҫе урӑхлатса, вӑрҫӑ вӑхӑтӗнчи пек, ҫӗнӗ йӗркепе туса пыни ҫинчен каласа пачӗҫ. Предприятисенче, колхозсенче тата учрежденисенче политикӑллӑ ӗҫе сарлакан туса пыраҫҫӗ. Пиншер агитаторсем, докладчиксем хальхи вӑхӑтри обстановка ҫинчен, Сталин тата Молотов юлташсен сӑмахӗсем ҫинчен ӑнлантарса парас ӗҫе хутшӑнса ӗҫлеҫҫӗ. Вӗсем пӗтӗм ӗҫе производство ыйтӑвӗпе, Германи фашизмне хирӗҫ пыракан отечественнӑй вӑрҫӑра хамӑрӑн ирӗклӗхе, хамӑрӑн чыслӑха, хамӑрӑн ҫӗршыва хамӑрӑн кӑкӑрсемпе хӳтлес тесе, мӗнпур ӗҫсыннисене кӗрешӗве ҫӗклес ыйтупа ҫыхӑнтарса пыраҫҫӗ.

Кувакино районӗнчи Кладбищенски колхоз членӗсем тӑван Хӗрлӗ Ҫара пулӑшма пӗтӗм вӑя парса ӗҫлеҫҫӗ. Вӗсем ҫӗршыв оборонин фондне 15 центнер сӗт, 15 пин тенкӗ укҫан, 15 центнер аш-какай пама йышӑннӑ. «Пролетарий» колхозра ӗҫлеме пултаракан пур колхозниксем те ирхине 5 сехетре ӗҫе тухса каҫхине 8 сехетчен ӗҫлеҫҫӗ. 17 колхоз 1941 ҫулшӑн государствӑна авансла 2.100 центнер тырӑ панӑ. Машинно-тракторнӑй станци ҫумӗнче трактористкӑсен курсне организациленӗ, унтан 61 хӗр вӗрентсе кӑларнӑ. Курсран вӗренсе тухнӑ хӗрачасенчен 26-шӗ халӗ тракторсемпе комбайнсем ҫинче ӗҫлеҫҫӗ.

Ҫакӑн пек тӗслӗхсем ытти районсенче те нумай. ВКП(б) Елчӗк райкомӗн пропагандӑпа агитаци отделӗн заведующийӗ Романов юлташ колхозсенче производствӑллӑ ҫӗкленӳ нихӑҫанхинчен вӑйли ҫинчен каласа пачӗ. Чапаев ячӗпе тӑракан колхоз членӗсем кӗске вӑхӑтрах 10 пӗве пӗвеленӗ. Пур колхозсенче те пекех стена хаҫачӗсене 5 кунта пӗрре, бригадӑсенче кун сиктерсе кӑларса тӑраҫҫӗ. Агитаципе массӑллӑ ӗҫе куллен туса пынӑ май, хуҫалӑх ыйтӑвӗсене вӑхӑтра пурнӑҫа кӗртсе пыраҫҫӗ.

Пӑрачкав районӗнчи агитаторсем нумайӗшӗ колхозниксемпе пӗрле уйхирте ӗҫлеҫҫӗ. Акӑ учитель Чудейкин юлташ, ватӑ пулин те, утӑ ҫулнӑ ҫӗре тухнӑ, халӗ тырӑ вырнӑ ҫӗре тухать. Ҫав хушӑрах агитаципе массӑллӑ ӗҫе туса пырать.

Агитаторсенчен чылайӗшӗ ӗҫсыннисене сывлӑшран килсе тапӑннинчен тата химиллӗ тапӑнуран сыхланма вӗрентеҫҫӗ. Чкаловски районӗнче 113 агитатор ПВХО инструкторӗсем пулса ӗҫлеҫҫӗ. Ленин ячӗпе тӑракан колхоз членӗсем ПВХО 13 сехетлӗ программине вӗренсе пӗтерсе, малалла вӗренме тытӑннӑ.

Пур колхозсенче те пирӗн агитаторсем Хӗрлӗ Ҫарӑн паттӑр кӗрешӗвӗ, уйрӑм подразделенисен, боецсен геройла ӗҫӗсем ҫинчен Совет Информаци Бюровӗ паракан сводкӑсене ӑнлантарса параҫҫӗ, ӗҫсыннисен революциллӗ сыхӑлӑхне хӑпартма, тӑшмана уйӑрса илме вӗрентеҫҫӗ.

Канашлу хупӑнас умӗн Ахазов юлташ агитколлективсем умӗнче тӑракан малашнехи задачӑсем ҫинчен каласа пачӗ. ВКП(б) райкомӗсен агитколлективсене кулленех пулӑшса тата ертсе пымалла. Вырӑнти советсене депутатсем суйланӑ чухне организациленӗ агитпунктсене ӗҫлеттерме тытӑнмалла, вӗсем урлӑ килхуҫи хӗрарӑмӗсем хушшинче массӑллӑ ӑнлантару ӗҫне туса пыни кирлӗ. Шкул ҫулне ҫитнӗ ачасем тата шкул ҫулне ҫитмен ҫамрӑк ачасем хушшинче те агитаци ӗҫне кулленех туса пырас пулать, вӗсене сыхӑлӑхлӑ пулма, тӑшмана уйӑрса илме вӗрентмелле. Агитаципе массӑллӑ ӗҫе парти, совет, хуҫалӑх организацисен ертсе пыракан кадрӗсене йышлӑн хутшӑнтарса пымалла, вӗсен ӗҫсыннисем хушшинче ытларах пулни кирлӗ. Ҫавӑн пекех, политпросвет учрежденисен те хӑйсен ӗҫне тӗпренех ҫӗнетес пулать.

Ыраш вырма тухнӑ

КУКЕҪ. Альгеш ялсоветӗнчи «Чуваш. ЦИК» колхоз августӑн 4-мӗшӗнче суйласа ыраш вырма тытӑнчӗ. Кадыков ячӗпе тӑракан, «8-ое марта» колхозсем те ыраш вырма ҫак кунсенчех тухаҫҫӗ.

Н. ШУЛЬДЯКОВ.

Хамӑрӑн уйхирсенчи тырпулсене пӗтӗмӗшпех сыхласа усрар, тырпулсене вӑхӑтра тата пӗр тӑкаксӑр пуҫтарса кӗртер!

ХӖРСЕ ЫРАШ ВЫРАҪҪӖ

ҪЕМӖРЛЕ. Августӑн 3-мӗшӗнче районри мӗнпур колхозсем ыраш вырма массӑллӑн тухрӗҫ.

Тырпул пухса кӗртес ӗҫ нихӑҫанхинчен пысӑк тимлӗхпе пырать. Колхозниксем пӗр пучах ҫухатмасӑр тырпула пухса кӗртессишӗн кӗрешеҫҫӗ.

Тырӑ вырас ӗҫ уйрӑмӑнах Хутарти Ленин ячӗпе тӑракан колхозра пысӑк пахалӑхпа иртет. Ку колхозри мӗнпур ӗҫлеме пултаракан колхозниксем, колхозницӑсем ыраш вырма тухнӑ, пурте кулленхи заданине икшер норма тултарса ӗҫлеҫҫӗ. М. Федотова, М. Сенькова, О. Трофимова, А. Никифорова, А. Шангеева, М. Егорова тата ытти колхозницӑсем, куллен 450—500 кӗлте вырса, хӑйсен нормине 2—3 хут тултарса пыраҫҫӗ. Колхозниксем, уя хӗвел тухиччен пырса, хӗвел анса тӗттӗмлениччен ӗҫлеҫҫӗ. М. Тихонова, М. Петрова, А. Шомбова, Д. Сохорова, А. Николаева, М. Николаева, А. Шонгеева, М. Матерова, А. Макарова колхозницӑсем колхозӑн пур ӗҫӗсене те активлӑн хутшӑнаҫҫӗ. Тырӑ вырнӑ вӑхӑтра та вӗсем, 400-шер кӗлте вырса, хӑйсен нормисене ытлашшипех тултарса пыраҫҫӗ.

— Пирӗн упӑшкасем фронтра урнӑ фашистсемпе кӗрешеҫҫӗ. Эпир тылра, колхоз производствинче, тырпул пухса кӗртнӗ ҫӗрте стахановла ӗҫлесе, хамӑрӑн юратнӑ Хӗрлӗ Ҫара пулӑшатпӑр,— тет Мария Тихонова.

Ыраш вырма мӗнпур пионерсемпе шкул ачисем тухса тимлӗн ӗҫлеҫҫӗ. М. Логина, З. Симушкова, В. Мартышин, Л. Ногаева, С. Шишкова, Л. Никитина, А. Шангеев, А. Тихонова пионерсем хӑйсен нормисене ытлашшипех тултараҫҫӗ.

Колхозра ача яслисем виҫҫӗ. Вӗсенче 200 ача ытла. Яслӗсенче учительницӑсем хастарлӑн ӗҫлеҫҫӗ. Учительница Х. Ефремова юлташ—иккӗмӗшпе виҫҫӗмӗш бригадӑсенчи яслӗ заведующийӗ, аслӑ пионервожатӑй В. Васильева — воспитательница, библиотекарша А. Илларионова—яслӗсенче апат пӗҫерекен.

Тырӑ вырнӑ вӑхӑтра мӗнпур колхозниксем уйра пӗрле апатланаҫҫӗ.

Учительсем те колхозниксемпе пӗрле уйра тырӑ вырнӑ ҫӗрте ӗҫлеҫҫӗ. Каннӑ вӑхӑтра ПВХО енӗпе занятисем, калаҫусем ирттереҫҫӗ, Совет Информбюровӗн пӗлтерӗвӗсене вуласа параҫҫӗ.

Колхоз 6—7 кун хушшинче тырӑ вырса пӗтерме шутлать.

С. БАТЬКОВ.

Малтанхи кун

ЭЛӖК. (Хамӑр корр.). Утмӑл ҫичӗ ҫула ҫитнӗ Прохор Андреев уйхиртен таврӑннӑ чухне тӳрех колхоз правленин канцелярине кӗрсе ҫакӑн ҫинчен пӗлтерчӗ:

— Ыраш тӗл-тӗл пулса ҫитнӗ, суйласа вырма тухма юрать.

Колхоз председателӗ бригадирсене каҫхи кӳлӗм тырӑ вырма тухма нарядсем пачӗ.

Ойкасри Буденный ячӗпе тӑракан колхоз августӑн 2-мӗшӗнче суйласа тырӑ вырма тухрӗ.

Августӑн 3-мӗшӗнче колхозниксем пурте тырӑ вырма тухрӗҫ. Ӑнса пулнӑ тухӑҫлӑ тырпула кӗске срокра тата пӗр тӑккаланчӑксӑр пухса кӗме тӑрӑшаҫҫӗ. Планпа ыраша 6 кун хушшинче пухса кӗртме палӑртнӑ.

Ыраш вырма тухнӑ иккӗмӗш кунӗнчех, массӑллӑ-агитациллӗ ӗҫ уйра, тырӑ выракансем патӗнче пуҫланчӗ. Галя Тарасова, избач, редколлеги членӗсене «Ҫӗнӗ ҫӗнтерӳ» ятлӑ стена хаҫачӗ кӑларнӑ ҫӗрте пулӑшма пычӗ. Уборкӑн малтанхи кунӗнчи ӗҫсем ҫинчен иккӗмӗш бригадӑн бригадирӗ Федот Титов, пӗррӗмӗш бригадӑн бригадирӗ Иван Федоров юлташсем стена хаҫачӗ ҫине валли статьясем ҫырса пачӗҫ.

Колхозниксен шухӑш-кӑмӑлӗ ҫакӑнта пулать: тырпула мӗн чухлӗ кӗске срокра пухса кӗртӗпӗр, тӑшмана ҫавӑн чухлӗ хӑвӑртрах ҫапса хуҫӑпӑр. Ҫак шухӑшпа кашни колхозник пӗр-пӗринпе ӑмӑртса ӗҫлеҫҫӗ.

Пӑхсан куҫ хӗпӗртет

Ялтан тухрӑмӑр. Виҫӗ еннелле ҫул каять. Кирек хӑш ҫулӗпе кай. Сылтӑм енчи ҫулпа каяс пулсан, кӗрхи тырӑ акма ҫӗр хатӗрленӗ ҫӗре тухатӑн: сухалаҫҫӗ унта, хыҫҫӑнах сӳрелесе пыраҫҫӗ. Сулахай енче ҫуртри: тулӑ, пӑри, сӗлӗ... Ҫын кӑкӑрӗ ҫулӗш! Пуҫ кӑларса тахҫанах тикӗсленнӗ, шӑрканата ларса иртнӗ. Пӑхсан куҫ хӗпертет.

— Эпир ҫав ҫулпа кайӑпӑр, — терӗ пӗррӗмӗш бригадӑн бригадирӗ Федоров юлташ уй тӳпине тӳрӗ ӳкекен ҫул еннелле тӗллесе. — Вӑл ҫулпа тырӑ выракансем патне тухатпӑр.

Пирӗнтен пӗррӗмӗшпе иккӗмӗш бригадӑсен кантӑр анисем иртсе юлчӗҫ, пусисене ик-виҫ кун малтан татса тирпейленӗ. Акӑ тата кӗрхи тулӑ ҫумӗпе пыратпӑр. Ну селӗм те тулӑ, курман ун пек тырпулӑ. Кӗҫех пиҫсе ҫитет, шупкаланма пуҫланӑ.

Бригадир малтан тунӑ ӗҫсене аса илет, вӗсемшӗн колхозниксене мухтать.

— Кӑҫал колхозниксен хастарлӑхӗ ытла та пысӑк пулчӗ. Вӑйлӑ тырпул туса илес тесе темӗн чухлӗ ҫӗре ҫемҫетмелли тӗрлӗрен удобренисем кӑларчӗҫ. Ҫуракине кӗске срокра тата пысӑк пахалӑхпа ирттерчӗҫ. Тӑрӑшни харама каймарӗ. Вӑл йӑлтах куҫ умӗнче. Ырашӗ те ӑнса пулчӗ.

Чӑнах ӑнса пулчӗ кӑҫал тырпул, йывӑр пучахлӑ, туни те йӑтса ларайманть, йӑлт авӑнса аннӑ.

Каҫалӑк умне ҫитсе пыратпӑр. Ҫурласен сасси илтӗнет. Тулли ывӑҫа пучахӗ патӗнчен ҫурлапа ҫӗклесе илсе сыхӑ ҫине хураҫҫӗ. Тӑват-пилӗк ывӑҫ — пӗр кӗлте, пиллӗк кӗлте — пӗр тӗм, пӗр тӗм — пӗр йывӑр ҫӗклем.

Каҫалӑк хӗрринче ватти те тата ҫамрӑкки те пур. Вӗсем пурте пӗр шухӑш-кӑмӑллӑ пулса тырӑ выраҫҫӗ. Манпа юнашар Элӗкри вӑтам шкулти IV-мӗш класра вӗреннӗ, V-мӗш класа куҫнӑ Тамара Красильникова хӑйӗн пӗчӗк ывӑҫӗпе тӗмсем туса пырать. Пӗчӗккӗн-пӗчӗккӗн кастарсан та—малаллах, колхоза вӑхӑтра тырпул пухса кӗртме пулӑшать. Шкул ачисенчен пӗррӗмӗш бригадӑри Нина Моледеровӑпа Иван Васильев тата Федор Артемьев нимӗнле ӗҫрен те пӑрӑнса тӑмаҫҫӗ. Ҫынсем пуса татаҫҫӗ — вӗсем пуса татнӑ ҫӗрте, ҫынсем ҫум ҫумлаҫҫӗ—вӗсем ҫум ҫумланӑ ҫӗрте. Колхозра халӗ тырӑ выраҫҫӗ, кӗрхи тырӑ акма ҫӗр хатӗрлеҫҫӗ. Нина Моледеровӑпа Иван Васильев тырӑ вырма тухнӑ, Федор Артемьев сӳре патне кайнӑ. Юлашки вӑхӑтра вӗсем вуншар ӗҫкунӗ ытла тунӑ.

Кану вӑхӑтӗнче е каҫхине ӗҫ пӑрахсан вӑл ачасем бригадир патне пырса тухаҫҫӗ. Апла мар-тӑк, бригадирӗ каҫалӑк умӗнчен иртсе кайнӑ чухне тӗл пулаҫҫӗ пулсан, ӑна унта чарса ыйтаҫҫӗ:

— Иван пичи, эпӗ ҫавӑн чухлӗ выртӑм, уншӑн мӗн чухлӗ ӗҫкунӗ тивет?

— Иван пичи, пӑх-ха, эпӗ лайӑх вырнӑ-и?

Иван пичи, пӗррӗмӗш бригадӑн бригадирӗ Иван Федоров, вӗсене хӑйсен ӗҫӗсем ҫинчен каласа парать. Ачасем ӑна илтсен хавасланаҫҫӗ тата хытӑрах тӑрӑшса ӗҫлеме тытӑнаҫҫӗ.

Каҫалӑкра хӗрарӑмсем йышлӑрах. Хӑшӗн упӑшкисем тата хӑшӗн ывӑлӗсем фронта кайнӑ.

Ӗҫ вӑхӑтӗнче кансӗрлесрен ачасем валли колхозра яслӗ организациленӗ. Ачасене пӑхма Элӗкри вӑтам шкулта вӗренекен хӗрачасене — Порфирьевӑпа Егоровӑна уйӑрнӑ. Нумай хӗрарӑмсем хӑйсен ачисенчен ӗҫ вӑхӑтӗнче пушаннӑ пирки, ир-ирех пуҫласа тӗттӗм пуличченех уйра ӗҫлеҫҫӗ.

Яла юлнӑ ҫынсем хӑйсем ҫине икӗ-виҫ обязанность илсе, пушӑ ҫынсене тырӑ вырма янӑ. Илья Васильев халӗ конюх тата колхозри столовӑйӗнче старший повар пулса ӗҫлет, унпа пӗрлех столовӑйӗнче апат ҫитерме мӗн чухлӗ тырпул, пахча-ҫимӗҫсем тата ытти продуктсем расходланине учета илсе пырать. Ку енӗпе малтан кунта урӑх ҫын ӗҫленӗ. Ҫакӑн пекех малтан чӗпсене тата чӑхсене уйрӑм ҫынсем пӑхнӑ. Халӗ чӑхсем пӑхакан Марфа Степанова чӗпсене пӑхассине те хӑй ҫине илнӗ. Ҫапла майсемпе конюхсенчен икӗ ҫын, скотниксенчен тӑватӑ ҫын, чӗпсем пӑхнӑ ҫӗртен пӗр ҫын пушаннӑ, халӗ вӗсем тырӑ вырма тухнӑ.

Бригадир блок-нотӗнче уборкӑн малтанхи кунӗсенчех паха тӗслӗхсем кӑтартса пынӑ ҫынсене паллӑ тунӑ. Вырӑнсем пур. Малтанах Мария Игнатьева колхозницӑн ячӗ тӑрать. Унтан Матрена Моледерова ячӗ. Кулленхи нормӑсене ытлашшипех тултарса пыраҫҫӗ, ӗҫе пахалӑхлӑ тӑваҫҫӗ.

Бригадир ҫакӑн ҫинчен каласа парать: малтантарах колхозниксене, кирек мӗнле ӗҫе тухма та чылай хушӑ чӗнмелле пулнӑ. Халӗ пачах урӑхла, нимӗнле звоноксӑрах колхозниксем хӑйсем мӗн тума кирлине пӗлсе тӑраҫҫӗ. Бригадирсем патне хӑйсем пырса нарядсем илеҫҫӗ. Колхозниксен пуҫарулӑхӗ аталанать. Колхозри дисциплина ҫирӗпленет, умри ӗҫсем ӑнӑҫлӑн пулса пыраҫҫӗ. Ку вӑл, тепӗр енчен, тыл ҫирӗпленсе пынине пӗлтерет.

Кӑнтӑрла вӑхӑчӗ. Бригадӑна Элӗк вӑтам шкулӗнчи Андреева учительница пырса ҫитет. Хӑйпе пӗрле авиабомбӑсен образецӗсене илсе пынӑ. Унӑн черетлӗ калаҫӑвӗ — авиабомбӑсем ҫинчен. Колхозниксем апат ҫисе канма ларичченех вӑл хӑй те вӗсемпе пӗрле тырӑ вырма тытӑнать.

Бригадӑна кӑнтӑрлахи апат илсе пычӗҫ. Пурте апата ларчӗҫ. Кӗҫех кану вӑхӑчӗ пуҫланчӗ. Хӑшӗ хаҫатсем вуланине итлет, хӑшӗ авиабомбӑсем ҫинчен ӑнлантарса панӑ ҫӗре кайнӑ. Кашни ӗҫ харпӑрхӑй вырӑнӗнче пулса пырать.

Эпир каҫалӑк хӗрринчен тухрӑмӑр. Малтан килнӗ ҫулпа каялла ҫаврӑнса утрӑмӑр. Умра уйри пуянлӑх — тырпул. Ӑна колхозлӑ хресченӗн вӑй-халӗ кӗске срокра тата пӗр тӑкаксӑр пухса кӗртет.

ИВ. МОСЕЕВ.

Янгурас, «Звезда» колхоз,
Элӗк районӗ.

Ӗҫ нормине ытлашшипех тултараҫҫӗ

КАНАШ. Кивӗ Ахпӳртри Калинин ячӗпе тӑракан колхозра вӑйлӑ тырпула уйран пухса кӗрес ӗҫ ӑнӑҫлӑн пырать. Колхоз уборкӑна тӗплӗн хатӗрленсе кӗтсе илчӗ. Тырӑ вырма тухнӑ кунах колхозра ача ясли тата столовӑй ӗҫлеме тытӑнчӗ. Яслӗре пурӗ 110 ача.

Тырӑ вырнӑ ҫӗрте бригадӑпа бригада, звенопа звено тата колхозниксем пӗр-пӗринпе ӑмӑртса ӗҫлеҫҫӗ. Вӗсен пурин те пӗр шухӑш—ӑнса пулнӑ тырпула кӗске срокра тата пӗр тӑкаксӑр пухса кӗрсе, мухтавлӑ Хӗрлӗ Ҫара пулӑшасси. Кулленхи ӗҫ нормине ытлашшипех тултарса пыракансем нумай. Норма тӑрӑх кунне 0,10 гектар вырас вырӑнне А. Иванова 0,16, А. Максимова 0,15, Е. Козлова, Д. Гаврилова, Е. Иванова юлташсем 0,14 гектар таран выраҫҫӗ. Колхоз правленийӗ кулленхи нормӑна ирттерсе тултаракансене ӗҫкунӗсене халиччен пулнӑ расценкӑсенчен ӳстерсе тӳлет.

Тырӑ вырас ӗҫре уйрӑмӑнах К. Афанасьев юлташ ертсе пыракан 3-мӗш бригада малта пырать. Унӑн бригади икӗ кун хушшинче 18 гектар ыраш вырнӑ. Бригадӑри А. Кузьмина, К. Семенова, Е. Филиппова юлташсем кулленхи нормӑна 120—160 процент тултараҫҫӗ.

Пионерсемпе шкул ачисем те тӑрӑшса ӗҫлеҫҫӗ. Л. Кириллова, К. Игнатьева, А. Яковлева, Б. Никитина пионеркӑсем иртен пуҫласа каҫченех уйра ӗҫлеҫҫӗ.

Вырнӑ ыраша ҫийӗнчех ҫӗмеле хывса пыраҫҫӗ. Кашни бригадӑрах ҫӗмел тӑвакан уйрӑм ҫынсем пур.

Колхозниксем хушшинче культурӑллӑ-массӑллӑ ӗҫсене те аван организациленӗ. Уйра пурӗ 10 агитатор ӗҫлеҫҫӗ, вӗсем колхозниксемпе тӗрлӗрен темӑсем тӑрӑх калаҫусем туса ирттереҫҫӗ, Хӗрлӗ Ҫарӑн пысӑк ҫитӗнӗвӗсем, боевой эпизодсем ҫинчен вуласа параҫҫӗ. Агитаторсенчен уйрӑмӑнах С. Кашин ӗҫӗсене ырламалла

В. ИГНАТЬЕВ.

Ютҫӗршыв корреспонденчӗсен черетлӗ пресс-конференцийӗнче

Ютҫӗршыв корреспонденчӗсен августӑн 7-мӗшӗнче пулса иртнӗ черетлӗ пресс-конференцийӗнче Совет Информаци Бюровӗн начальник заместителӗ С. А. Лозовский юлташ Германи тылӗн моралллӗ состоянийӗ ҫинчен, Германи фрончӗн состоянийӗ ҫав моралллӗ состоянирен килни ҫинче чарӑнса тӑнӑ.

Германия вӑл пит те пысӑк тӗрме пулса тӑрать, унта нумай йышлӑ карцерсем, тӗрме валли ятарласа тунӑ хушма пӳлӗмсем (оккупациленӗ ҫӗршывсенче) пур. Ҫав тӗрмере хӗҫпӑшалланнӑ надсмотрщиксене кӑна пурӑнма лайӑх.

Нимӗҫ хаҫачӗсем, кивелсе якалнӑ укҫасем пекех, пӗри теприн евӗрлӗ. Германире пухусем вырӑнне парадсем ирттермелле, ӑс-пуҫпа шухӑшлас вырӑнне атӑ кӗллисемпе шаклаттармалла туса хунӑ, унта ӗҫсен чӑн-чӑн положенине Геббельсӑн суя чӗлхипе хупласа хураҫҫӗ. Ҫавӑн пек условисенче, Германире пурӑнакансен моралллӗ состоянийӗ ҫинчен хак пама, темӗнле объективлӑ показательсем кирлӗ. Ҫав объективлӑ показательсем ҫаксем пулаҫҫӗ:

1. Германире продовольстви положенийӗ кунран кун начарланса пыни тата продовольстви фронтӗнче эрзацсем (заменительсем) ҫӗнтерни.
2. Хӗвелтухӑҫ фронтӗнче питӗ пысӑк ҫухатусем пулнӑ пирки халӑх вӑрҫа кураймани ӳсе пыни.
3. Икӗ фронтпа пыракан вӑрҫӑн перспективи пулманни.
4. Бомбӑсем пӑрахнипе, тӑраниччен апат ҫиейменнипе ывӑнса ҫитни тата поражени пулассa туйса хытӑнах хӑрани.

Германия хӑйӗн заменительсем шутласа кӑларас облаҫри ҫитӗнӗвӗсемпе мухтанать. Германире тир-сӑран эрзацӗ, ҫӑм эрзацӗ, ҫӗрмамӑк эрзацӗ, ҫу эрзацӗ, социализм эрзацӗ (национал-социализм) пур, халӗ Германире хими тӗлӗнмелле «ҫитӗнӳ» тунӑ, колбаса эрзацне шутласа кӑларнӑ. Карточкӑсем тӑрӑх паракан рацион виҫи яланах чакса пынине, чакарнӑ рационсем тӑрӑх рабочисемпе служащисен ҫемьисем хӑйсен ачисене тӑрантармаллӑх апат-ҫимӗҫ те илейменнине шута илсен, Германири хими продовольстви фронтӗнче тунӑ кашни ҫӗнӗ «ҫӗнтерӳ» Германи халӑхӗн анлӑ массисен моралллӗ состоянине чакарни питӗ ӑнланмалла пулса тӑрать.

Вӑрҫӑри ҫухатусем питӗ пысӑк. Ӑна пытарма ҫук, мӗншӗн тесен фронтран вӗҫӗ-хӗррисӗр пыракан поездсем Германин пур кӗтессисене те суранланнӑ ҫынсемпе тултараҫҫӗ. Йывӑр кӗрешӳ ҫинчен, питӗ пысӑк ҫухатусем ҫинчен нацистла хаҫатсене хӑйсене те ҫырма тивет. Нацистла пичет цифрӑсене кӑтартмасть, анчах нацистла хаҫатсем пӗр сӑмах чӗнмесӗр тӑни вӑл уҫҫӑн калаништен те ӑнланмалларах пулнине салтаксен аппӑшӗсемпе амӑшӗсем, арӑмӗсемпе йӑмӑкӗсем лайӑх пӗлеҫҫӗ.

Германи полкӗсемпе дивизийӗсене ҫӗмӗрсе тӑкнӑ чухне Германирен фронта ҫырса янӑ пиншер те пиншер ҫырусем пирӗн алла лекрӗҫ.

Ҫав ҫырусенчен нумай сыпӑксене илсе кӑтартса, Лозовский юлташ ҫакна палӑртать: вӑл ҫырусенче Хӗвелтухӑҫ фронтӗнче пысӑк ҫухатусем пулнӑ пирки тата нимӗҫ хулисем ҫине бомбӑсем нумай пӑрахнӑ пирки Германири халӑхӑн анлӑ массисем тарӑннӑн хумханнине кӑтартса панӑ. Ҫырусенчен ҫакӑ курӑнать: ҫар цензурине пӑхмасӑрах, чӑн сӑмахшӑн гестапо аллине лекесрен хӑранине пӑхмасӑрах, — салтаксемпе офицерсен ҫемьисенче тарӑннӑн хумханни, пессимизм уҫҫӑнах курӑнса тӑраҫҫӗ.

Германири пропаганда, Гитлерӑн «инҫете куракан» политикине пула икӗ фронтпа вӑрҫассинчен хӑтӑлма май килчӗ тесе, пӗр таттисӑр шавларӗ, анчах ҫав хушӑрах Гитлер хӑйне хирӗҫ кӗрешме пӗтӗм тӗнчене тӑратрӗ, ССР Союзӗпе Великобританин хӑватлӑ коалицийӗ пулса тӑчӗ, ҫак коалици Пӗрлешӳллӗ Штатсем пулӑшнипе, вӑрҫа питӗ вӑрӑм вӑхӑт хушши туса пыма пултарать, мӗншӗн тесен унӑн материалсемпе ҫынсен нихӑҫан пӗтми резервисем пур. Гитлер ҫак факт пуррине нимӗҫ халӑхӗнчен пытарма пулать, тесе шутлать. Чӑннипе илсен, ҫав гигантла коалици ҫинчен, ӑна хирӗҫ гитлерла Германи чӑтса тӑраймасси ҫинчен Германи ҫарӗ те, Германи халӑхӗ те, паллах ӗнтӗ, Советпа Англи пулӑшнипех, пиншер каналсем тӑрӑх пӗлсе тӑраҫҫӗ. Нимӗҫсем хӑйсен шухӑшне уҫҫӑнах каласа пама пултараймаҫҫӗха, анчах нимӗҫ рабочине, интеллигентне, хресченне, лавочникне, предпринимательне ҫак темӑпа шухӑшлама: малашне мӗн пулать? Германие Гитлер ӑҫта ертсе каять? — тесе шухӑшлама гестапо та чарма пултараймасть.

Гитлерпа унӑн гангстерӗсен преступленийӗшӗн Германи халӑхӗ питӗ хаклӑ тӳлет. Акӑ мӗншӗн ӗнтӗ Германири халӑх массисенче Германие тата Германи халӑхне ҫӑлас тесен Гитлера ҫӗмӗрсе тӑкмалла, текен шухӑш ытларах та ытларах сарӑлать.

Анчах, Геббельссем литаврсене янратчӑр, музыка сассине май кашни кунах хӑйсен «ҫӗнтерӗвӗсем» ҫинчен пӗлтерччӗр. Германири халӑх массисем ҫав ҫӗнтерӳне ӗненме пӑрахрӗҫ ӗнтӗ, миллионшар нимӗҫсем, арҫынсемпе хӗрарӑмсем, хӑйсен шухӑшне уҫҫӑнах калама хӑраса, ҫапла шухӑшлаҫҫӗ: «вӑрҫа часрах пӗтерес пулать, унсӑрӑн вӑрҫӑ пире хамӑра пӗтерсе тӑкать».

Германия Совет Союзӗ ҫине тапӑниччен тата хӗвелтухӑҫ фронтӗнчи вӑрҫӑн пирвайхи кунӗсенче ҫырнӑ нумай ҫырусенче курӑнса тӑракан пессимизмпа пусӑрӑннӑ шухӑш-кӑмӑлсем халӗ, Германи ҫарӗсем хӗвелтухӑҫ фронтӗнче питӗ пысӑк ҫухатусем тӳснӗ пирки, татах нумай ӳсрӗҫ. Пӗтӗм Германи тӑрӑх ҫуртсем, фабрикӑсемпе заводсем ҫинче «Тӗп пултӑр вӑрҫӑ!» тесе ҫырнисем тӑтӑшрах та тӑтӑшрах курӑнни ахальтен пулнӑ япала мар.

Германи тылӗн моралллӗ состоянийӗ тӗлӗшпе ӗҫ ҫапла тӑрать ӗнтӗ. Германия фронтра та, тылра та хӑйӗн чи юлашки вӗҫне ҫитет.

* * *

Аргентинӑри (Буэнос-Айрес) «Критака» хаҫатӑн корреспонденчӗ г. Эрнандес ҫакӑн пек ыйту панӑ: СССР посолӗ Уманскипе г. Сомнер Уэллес хушшинче Совет Союзне экономикӑллӑ пулӑшу парасси ҫинчен нотӑсем улӑштарса илни ССР Союзӗпе Пӗрлешӳллӗ Штатсем хушшинче туслӑх тата пӗр-пӗрне пулӑшасси ҫинчен тунӑ пакт пулса тӑмасть-и, тенӗ. Лозовский юлташ ҫапла ответленӗ:

Пичетлесе кӑларнӑ документсем, ҫак икӗ аслӑ ҫӗршывсем хушшинче туслӑх ҫинчен нимӗнле пакт ҫук пулин те, Пӗрлешӳллӗ Штатсемпе СССР пӗр-пӗрин патне ҫывхарнине пӗлтереҫҫӗ. Нотӑсем улӑштарса илни ҫакна ҫирӗплетсе парать: хӗҫпӑшаллӑ агрессине хирӗҫ кӗрешме Пӗрлешӳллӗ Штатсем Совет Союзне экономикӑллӑ пулӑшу пама йышӑнчӗҫ. Ҫав экономикӑллӑ пулӑшу вӑл ССР Союзӗпе Пӗрлешӳллӗ Штатсен чи ҫывӑхри тӗллевӗ пӗр пек пулнинчен — кирек мӗнле пулсан та, юнлӑ гитлеризма ҫӗмӗрсе тӑкас тӗллеве тытнинчен тухса тӑрать, ку вӑл, г-н Уэллесӑн нотинчи сӑмахпа каласан,—«Пӗрлешӳллӗ Штатсен государство оборонин интересӗсемпе килӗшуллӗ пулса тӑрать».

Вĕренӳ çулне лайăх хатĕрленнипе кĕтсе илер

Пĕтĕм совет халăхĕ Германи фашизмне хирĕç çĕнтерӳллĕ отечественнăй вăрçа çĕкленчĕ. Хăрушă кунсене пурăнса ирттерет пирĕн çĕршыври халăх. Анчах тăшман пирĕн çĕршыв çине вăрă-хурахла килсе тапăнни халăхăн организациллĕхне, унăн моралле-политикăллă пĕрлĕхне çĕмĕреймест. Эпир, халăха вĕрентес ĕç фронтĕнчи работникĕсем, çĕнĕ вĕренӳ çулне тĕплĕн хатĕрленсе кĕтсе илетпĕр. Черепановецсен чаплă опычĕ тăрăх ĕçлесе, шкулсемпе колхозсем хушшинчи ĕçлĕ çыхăнăва çирĕплетсе пыратпăр. Шкулсене çĕнĕ вĕренӳ çулне хатĕрлес ĕçе колхозсем, вĕренекен ачасен ашшĕ-амăшĕсем активлăн хутшанса ĕçлеççĕ. Çĕрпӳ районĕнчи Тинговатово ялĕнче самообложени укçипе 4 класлă шкул çурчĕ лартаççĕ. Ишлей районĕнчи Янăшра 3 класлă шкул çуртне лартса пĕтереççĕ. Нумай ялсенче шкул çурчĕсене колхозниксем хăйсен вăйĕпех юсанă. Сĕнтĕр районĕнчи колхозсем шкулсем валли 1.300 кубометр вутă турттарса панă. Çакăн пек тĕслĕхсене темĕн чухлех илсе кăтартма пулать. Канаш районĕнче шкул вутти турттарма воскресник туса, пĕр кун хушшинчех 865 кубометр вутă турттарса панă. Çак опытсемпе ытти ялсенче те сарлакан усă курни кирлĕ. Тумасăр юлнă ĕçсене çак кунсенчех туса çитерме васкас пулать. Шкул директорĕсемпе заведующийĕсем хăйсен шкулĕсене вăхăтра юсаса пĕтерессишĕн ответлă.

Çуркуннехи испытани вăхăтĕнче хăшпĕр ачасене кĕркуннехи испытанине хăварнă. Учительсен кĕркуннехи испытанине хăварнă ачасене пурне те малалли класа куçарма хатĕрлесе пымалла. Кунпа пĕрлех, шкул çулне çитнĕ ачасене пурне те хутла вĕрентме явăçтарас пулать. Пĕр ача та шкул тулашне тăрса юлмалла мар.

Н. ЕВЛАМПЬЕВ.

Чăваш АССР Çутĕç Халăх Комиссарĕ.

Сывлăшран килсе тапăннинчен сыхланма вĕрентеççĕ

СССР Совнаркомĕ «Сывлăшран килсе тапăннинчен сыхланма пурне те обязательнăй йĕркепе вĕрентесси çинчен» постановлени йышăннă хыççăн, Канаш районĕнче ПВХО инструкторĕсем пулса ĕçлеме кĕске срoклă курссем организациленĕ. Халĕ çав курссенчен 429 çын вĕренсе тухнă. Инструкторсем пулса 106 учитель тата 69 комсомолец ĕçлеççĕ. Инструкторсем хăйсен ĕçĕсене питĕ тимлĕн туса пыраççĕ. Шакулово ялсоветĕнче ПВХО инструкторĕ пулса ĕçлекен К. Суранов юлташ ĕççыннисене сывлăшран килсе тапăннинчен тата химиллĕ тапăнуран сыхланма 71 çынна вĕрентсе кăларнă. Мария Семенова, А. Николаева, А. Прокопьева юлташсем те лайăх ĕçлеççĕ. С. Иванова юлташ Росглавхлеб учрежденийĕсенче ĕçлекен работниксене сывлăшран килсе тапăннинчен сыхланма вĕрентет. Занятине пурте йĕркеллĕ çӳреççĕ: Зажигательнăй бомбăсене мĕнле сӳнтермеллине, противогазпа мĕнле усă курмаллине т. ыт. те практикăра туса кăтартать. Çавăн пекех, Иванова юлташ нагляднăй пособисемпе те анлăн усă курать, ВКП(б) райкомĕн çарĕç отделĕпе тачă çыхăнса ĕçлет. Финанспа экономика техникумĕнче çар ĕçне вĕрентекен Крючков юлташ хăйĕн ирĕкĕпе индпошивра ĕçлекенсене çар ĕçне вĕрентме тытăннă. Занятисем йĕркеллĕ пулса пыраççĕ.

А. ДАНИЛОВ.

Çулçăллă апатпа анлăн усă курар

Хăвăрт аталанса пыракан социализмлă выльăх-чĕрлĕх валли кашни колхозрах тутă тытакан апат-çимĕç базине хатĕрлесе хумалла. Халь, вăрçă вăхăтĕнче, кашни колхоз руководителĕн, уйрăмăнах тĕштырăпа утă йышши хаклă апатсене тирпейлĕн перекетлесе тыткаламалла, çавăнпа пĕрлех ытти хушса çитермелли апатсене те тупса хатĕрлеме пĕлмелле, колхозри мĕнпур ресурссемпе тĕрĕс усă курмалла.

Пирĕн республикăра пулакан шултра апатсенчен чи лайăххи çулçăллă апат пулса тăрать, унпа тĕрĕс усă курма пĕлсен, шултра апат запасне чылаях ӳстерме пулать. Иртнĕ çулта Калинински районри колхозсем, 9.300 лав çулçăллă апат хатĕрлесе хурса, выльăхсене çитерсе усă курнă. Сĕнтĕр районĕнчи колхозсем 5.900 лав, Первомайски — 4860, Хĕрлĕ Чутай — 6300 лав хатĕрленĕ пулнă. Çулçăллă апат Вăрнар, Канаш, Красноармейски, Етĕрне районĕнчи колхозсем те нумай хатĕрлесе усă курнă.

Кăçалхи çул та, иртнĕ çулта пулнă лайăх тĕслĕхсемпе ĕçлесе, нумай колхозсем çак апата хатĕрлесе хураççĕ. Комсомольски районри колхозсем 1900 лав хатĕрлесе хунă та ĕнтĕ. Етĕрне районĕ 880 лав, Сĕнтĕрвăрри — 660 лав тата ытти районсем те хатĕрлеççĕ. Çав хушăрах Канаш, Вăрнар, Улатăр, Йĕпреç тата Первомайски районĕсенче ку тĕлĕшпе çителĕксĕр ĕçленине палăртса хăвармалла.

Çулçăллă апат выльăхсене тутă тыттарас тĕлĕшпе ыраш уламĕпе утă хушшинче вăтам вырăн йышăнса тăрать. Ку апатăн пахалăхĕ питĕ улшăнса тăрать, вăл йывăçран, хатĕрлесе хунă вăхăтран, турат пысăккĕшĕнчен тата выльăхсене çитерме хатĕрлеме пĕлнинчен килет. Уйрăмăнах хурăн йывăççин çулçисем выльăхшăн тутă тыттаракан апат пулса тăраççĕ, ăна пĕлсе хатĕрлесен, лайăх пахалăхлă утăран пĕртте кая пулмасть. Çавăнпа пĕрлех çăка, ăвăс, вĕрене, йĕлме, шĕшкĕ, пилеш йывăççисен çулçисене те хатĕрлемелле.

Çулçăллă апат çуллахипе кĕркуннехи вăхăтсенче, тураттине хĕлле, çулçă çук чухне, 1 сантиметр пысăккĕш пулнисене касмалла. Çулçăллă апата „касса хатĕрленĕ хыççăн типĕтсе хураççĕ. Лайăхрах пултăр тесен, çулçăллă хурăн тураттисене те милĕк пек çыхса типĕтмелле. Вĕсене хӳтлĕх айĕнче е вăрмантах типĕтме пулать. Типĕтнĕ хыççăн купа туса сарайне хурса усрамалла.

Купаласа хунă апат пăсăласран е вĕриленсе каясран сыхланма ăна малтанах шалчасем хурса тата турат аврисене урлă-пирлĕ ылмаштарса хумалла. Типсе çитмен çулçăсене, çумăр айĕнче, сывлăмпа йĕпеннисене купаласа хумалла мар. Çумăр е юр çуса йĕпенсе пăсăласран купасем çине кивелнĕ ыраш уламĕ витмелле. Хатĕрлесе хунă апата типĕтме май çук чухне, ăна силосласçĕ. Выльăхсене çитерес умĕн çулçăллă апата соломорезкăпа 3—4 миллиметр тăршшĕ турамалла. Вĕтетсе хунă туратсене пĕçермелле. Ăна запарникре, ещĕкре, пысăк катка çинче пĕçерме юрать. 16 килограмм çулçă çине пĕр витре вĕретнĕ шыв ярса 12 сехет хушши тытса тăмалла.

Выльăха çулçăллă апат çитерме майĕпен хăнăхтарса пырса, малтан 1 килограмм илсе утă е улăм хутăштарса памалла. Хăнăхтарса çитерсен нормăна ӳстерсе пыма тытăнаççĕ, мăйракаллă шултра выльăхсене 4—5 килограмм, сурăхсемпе качакасене — 1,5 килограмм, лашасене 3—4 килограмм таран пама юрать. Çамрăк выльăхсене — пăрусене, путексене, качака путеккисене çулçăллă апата вĕретмесĕрех, милĕк пек çыхса хунипех çитереççĕ, мĕншĕн тесен çамрăк выльăх турат çинчи çулçăсене ытларах юратать. Çулçăллă апата çитерн чухне, уйрăмăнах малтанхи вăхăтсенче, выльăхăн апат-çимĕç органĕсем мĕнле ĕçленине тĕплĕн сăнаса тăмалла. Выльăхăн хырăмĕ кӳпме пуçласанах апат нормине сахаллатма пуçламалла е пачах памалла мар. Çулçăллă апата вĕри шыв çинче тытса усранă хыççăн выльăхсене çитермелле, лайăхрах çиччĕр тесен, ăна ытти концентратпа пăтратса тăвар сапса параççĕ.

Колхозсенчи комсомолецсемпе çамрăксен социализмлă выльăх-чĕрлĕхе ытларах çулçăллă апат хатĕрлесе парас ĕçре тивĕçлипе пулăшса тăмалла.

В. ЛАЗАРЕВ.

Чăваш АССР Наркомземĕн выльăх-чĕрлĕх Управленийĕн старший зоотехникĕ.

Пурçăн хурчĕсем лайăх ĕрчеççĕ

ÇĔРПӲ. Пурçăн пурнăçра питĕ кирлĕ. Уйрăмăнах вăл оборона промышленноçĕ валли кирлĕ.

Юман çулçисем çисе ӳсекен пурçăн хурчĕсене ĕрчетме пирĕн районри колхозсем иртнĕ çулта тытăнчĕç. Малтанхи çулах «Поженар» колхоз 3.000 тенкĕлĕх кокон илчĕ.

Иртнĕ çулти опытсемпе усă курса кăçал 7 колхозра пурçăн хурчĕсем ĕрчетме тытăнчĕç. Пурçăн хуртне ĕрчетес тĕлĕшпе колхозсенче ятарласа организациленĕ бригадăсем тăрăшса ĕçлеççĕ. Уйрăмăнах «Поженар» колхозри бригадир Варламов, «Сталино» колхозри бригадир Орлов юлташсем т. ыт. те аван ĕçлеççĕ.

«Поженар» колхозра Варламов юлташ пурçăн хурчĕ пулмалли çăмартасене уйрăм, ятарласа хатĕрленĕ çуртра кăларчĕ. Çуртра çуркунне инкубаци вăхăтĕнче температурăна инструкци кăтартнă пек тытрĕ. Çуркунне 1-мĕшпе 2-мĕш ӳсĕмри гусеницăсене çуртра юман тураттисем çине лартса çитерсе ӳстерчĕ. Туратсене юри хатĕрленĕ савăт-сапа çине лартнă. Шывне икĕ кунта пĕрре улăштарса пынă.

Çулçăсем сарăлма пуçласан гусеницăсене вăрмана куçарнă.

Варламов юлташ пурçăн хурчĕсене ĕрчетме юннатсемпе шкул ачисене те вĕрентет. Ачасем хуртсене юратса пысăк интереспа пăхаççĕ.

Варламов юлташ пĕр килограмм гренăран 200 килограмран кая мар кокон илессипĕн кĕрешет. Хуртсем кокон тума пуçларĕç. Пурçăн тухăçне ӳстерес шутпа 2-мĕш хут гренăсем илнĕ. Кайран илнĕ гренăсем те лайăх, пахалăхлă кокон тавасса шанма пулать.

Килес çул пурçăн хурчĕсене çитерсе усрама юман тураттисене касса тасатнă. Каснă вырăнсенче çамрăк, таса çулçăсем ӳсеççĕ.

Пурçăн хурчĕсене ĕрчетес тĕлĕшпе «Прожектор», «Парижская Коммуна» колхозсенчи бригадăсем те лайăх ĕçлеççĕ.

Агроном **М. ЯКОВЛЕВА.**

ДЕЙСТВУЮЩИ АРМИ. Младший лейтенант М. Алексеев (сулахайран хĕрринчи) ертсе пыракан танк экипажĕ противник çавăрса илсен, унăн 4 йывăр танкне çĕмĕрсе тăкнă, çавăрса илнĕ вырăнтан ăнаçлăн тухнă.

М. Трахман фото-ӳкерчĕкĕ. (ТАСС).

Çар ĕçне вĕренеççĕ

ÇĔМĔРЛЕ. Германи фашизмне хирĕç пыракан отечественнăй аслă вăрçăра пĕтĕм совет халăхĕ пĕр çын пек пулса кĕрешет.

Сталин юлташ Хĕрлĕ Çар тылне тĕреклетсе пыма, тылри общественăллă йĕркесене пăсакансемпе пĕр шеллемесĕр кĕрешсе пыма чĕнчĕ.

Вăрçă вăхăтĕнче Осоавиахим организацийĕсен ĕçĕ питех те пысăкланать. Çавна шута илсе Хутарти Ленин ячĕпе тăракан колхоз çумĕнчи Осоавиахим пуçламĕш организацийĕ (председателĕ коммунист И. Данилов) хăйĕн ĕçне тĕпренех урăхлатса çĕнетрĕ.

Сывлăшран килсе тапăннинчен сыхланма халăха вĕрентес шутпа 22 группа организацилесе, унта 16 çултан пуçласа 60 çул таранхи çынсене явăçтарнă. Вĕсене вăтам шкулти учительсемпе учительницăсем вĕрентеççĕ. Л. Егорова, Х. Ефремова, А. Благоразумова, С. Федоров юлташсем 6-шар заняти туса ирттернĕ те ĕнтĕ.

Л. Егорова тата Х. Ефремова учительницăсем занятисене колхозниксĕм ĕçленĕ çĕре кайса ирттереççĕ. Вĕсемех колхозниксене Совет Информбюровĕн пĕлтерĕвĕсене каласа пафаççĕ.

Вăтă учитель С. Федоров колхозниксемпе пĕрле пахча-çимĕç тунă çĕрте ĕçлет. Федоров юлташ ĕçленĕ вырăнтах пахча-çимĕç бригадинче ĕçлекенсемпе занятисем ирттерет.

Тăшман десанчĕсене хирĕç кĕрешме, ăнсăртран килсе тухнă кашни шанчăксăр çынсем çинчен вăхăтра кирлĕ органсене пĕлтерме, кирлех пулсан вĕсене хирĕç алла хĕçпăшал тытса çапăçма икĕ стрелковăй, пĕр наблюдательнăй, тепĕр ПВХО групписем организациленĕ, вĕсенче нумайăн вĕренеççĕ. Ку группăсен занятийĕсем кашни ернере икĕ хут пулса пыраççĕ.

Занятисем йĕркеллĕ, пысăк дисциплинăпа, лайăх пахалăхпа иртеççĕ. Ку ĕçе уйрăмăнах командир П. Матвеев юлташ ăнăçлăн ертсе пырать. Çак группăсен тактикăллă занятисем икĕ хутчен пулса иртрĕç.

Тактикăллă занятисене допризывниксене, Хĕрлĕ Çара каймалли юлташсене те явăçтараççĕ. Наблюдательнăй группăри çынсене общественăллă пурлăхсене сыхлама чи кирлĕ вырăнсене лартнă. Уйсене, мăн çулсем тăрăх, телефон линине сыхлама уйрăм çынсем уйăрнă.

Колхозра 80 çын халăх çар ĕçне тимлĕн вĕренеççĕ. Çав юлташсем пурте хамăрăн тăван çĕршыва фашистла вăрă-хурахсенчен сыхлама хатĕрленеççĕ.

С. БАТЬКОВ.

Ак мĕнле Буденный!

(Красноармеецсен фольклорĕ)

Пĕлетĕр-и, акă мĕн тунă вăл пĕррехинче? Пырать вăл утпала, унпа пĕрле çĕр казак. Кĕçех курать: темле çуран çар хирĕç пыле парать. Тăхта!. Çавăнтах тавçăрса илчĕ Буденный. Хулпуççийĕсем çине аслă чинăн пакунĕсене çыпăçтарать тата кăкăрĕ çине медаль çакать, казаксене икĕ енĕпе унка пек çавăрса илмелле пыма хушать. Салтаксем, ывăнчăскерсем, нимĕн пĕлмесĕр, çывхарса пыраççĕ. Малта, пуçне сĕнксе, тĕлĕрекен полковник пырать. Сасартăк умра пысăк чин çывхарса пынине курать полковник. Буденный полковникрен тĕпчеме пуçлать: Мĕнле салтаксем кусем сирĕн, кама пăхăнаççĕ вĕсем, ăçта тата мĕн тума каятăр, мĕнле вăй сирĕн?. Питĕ кулăшла. Акă полковник кăкăрĕсене мăнаçлăн каçăртать те, Буденныя честь парса, çапла калать:

— Эпĕ никам çĕнтереймен полковник, хушаматăм манăн — Лютой. Икĕ пин те икçĕр çынлă çар манăн. Васильев генерал величестви приказĕпе Буденныя шыраса тупса çапса салатма каятăп.

— Эсир ăна çĕнме пултаратăр-и? — лăпкăн ыйтать Буденный полковникран.

— О, манăн алă та чĕтремест! Ман пуçри плана пĕтĕм çар пăхăнать.

— Акă, вăл епле,—тенĕ Буденный.— Эсир хăвăр пуçри планпа 2.200 салтака пĕтерсе тăкасшăн?

Лютой, ку сăмахсене тавçăрса илеймен пирки, татах ыйту панă:

— Ирĕк парăр ыйтма, аслă величество, кам пулатăр эсир?

— Эпĕ, эпĕ, — тенĕ те Буденный хăйĕн казакне куçпа хĕснĕ çеç, леш çавăнтах полковник пуçне касса татнă. Буденный аллине çӳлелле çĕкленĕ те салтаксене çапла каланă:

— Хĕçпăшалăрсене пăрахма хушатăп. Сире Лютой улталасшăн пулнă. Манăн приказа пурнăçламастăр пулсан, сире пурне те какай туса хуратпăр. Эпĕ — Буденный!

Буденный çавăнтах хулпуççийĕсем çинчи пакунĕсене илсе пăрахать те хăйĕн казак тумтирĕсене сарса ярать; кăкăрĕ çинче хĕрлĕ çăлтăр ялтăртатма пуçлать. Шурă салтаксене пурне те хĕçпăшалсăрлатнă. Ак епле вăл Буденный!..

В. И. Чапаев пĕччен çичĕ çынна хирĕç çапăçма вĕрентни

(Красноармеецсен фольклорĕ)

Шиксĕр тата тĕлĕнмелле хăюллă çын пулнă Василий Иванович. Унпа пĕрле чух хăравçă çын та паттăрланнă, хăюсăрри те хастарланнă.

Пĕр çапăçура темиçе çамрăк боецсем, противникран хăраса, чакнă пулнă.

Василий Иванович кун çинчен çапăçу хыççăн пĕлнĕ те, вĕсене чĕнсе илсе, пĕр çын çичĕ çынна парăнма кирлĕ марри çинчен лекци вулама тытăннă.

— Пĕччен çичĕ çынна хирĕç çапăçма питĕ аван, — тенĕ Чапаев. — Çиччĕн пĕр çынна хирĕç йывăр. Çичĕ çынна пăшалран пеме çичĕ тĕме кирлĕ, пĕччене — пĕрре. Пĕр тĕмене кирек ăçта та тупма пулать, çичĕ тĕме тупма йывăртарах. Эсĕ пĕччен вырнаçса вырт та тĕлле çеç: пĕрне вĕлеретĕн — улттăн юлаççĕ, иккĕшне вĕлерсен—пиллĕкĕн юлаççĕ... Улттăшне вĕлерсен, тепри вăл хăех саиран хăрама кирлĕ. Эсĕ ăна аллисене çӳлелле çĕклеме хуш та хăйне тыткăна ил. Тыткăна илсен — штаба илсе кай.

Фронта кайнисем вырăнне

ЙĔПРЕÇ. Иртнĕ кунсенче «1-ое Мая» аласталăх артелĕнче ĕçлекенсем артель председательне И. Моторин юлташа Хĕрлĕ Çара ăсатрĕç. Моторин юлташ—çамрăк коммунист, Ленин — Сталин партийĕн ĕçне чĕререн парăннă патриот. Вăл ертсе пынипе артель производство планне кашни уйăхрах ирттерсе тултарнă. Иртнĕ ултă уйăхри плана 137 процент тултарса, планран ирттерсе 46 пин тенкĕлĕх продукци туса кăларнă. Туса кăларакан продукцин хăйне ларакан хакне 15 процент чакарнă, ĕç тухăçлăхне 10 процент ытла ӳстернĕ.

Оборонăн Государственнăй Комитечĕн Председателĕ Сталин юлташ пирĕн паттăр Хĕрлĕ Çара пулăшма хамăрăн пĕтĕм вăя хурса ĕçлеме чĕнсе каланă хыççăн, артельре ĕçлекенсен патриотизмлă движенийĕ темиçе хут ӳсрĕ. Паллă стахановкăсем К. Гутарева, Ю. Мельникова, Е. Киржанцева, О. Родионова юлташсем нормăна куллен 150—160 процент тултарса пыма пуçларĕç.

— Ĕçре тунă çитĕнӳсемпе лăплансларма пултараймастпăр. Отечественнăй вăрçă вăхăтĕнче ĕç тухăçлăхне кашни кун ӳстерсе пымалла. Çĕршыва ытларах та ытларах продукци памалла. Çавна шута илсе, эпир, фашизмăн ирсĕр ĕçне хирĕç икшер-виçшер норма тултарса ĕçленипе ответлĕпĕр,—терĕç артельре ĕçлекенсем хăйĕн председательне Хĕрлĕ Çара ăсатнă чухне.

Моторин юлташ Фронта кайнă хыççăн, артеле ертсе пырас ĕçе артельри паллă стахановка, çамрăк патриотка Мельникова юлташ хăй çине илчĕ.

Дм. МИХАЙЛОВ.

Тĕрексĕр „импери“

Италин чапа тухассишĕн хыпса çунакан фашистла диктаторĕ Муссолини 1922 çулта влаçа хăйĕн аллине ярса илнĕ хыççăн малтанхи кунсенчен тытăнсах «иккĕмĕш Рим империне» тăвасси çинчен ĕмĕтленнĕ. Итали ялхуçалăхĕн удельнăй виçи 50 процент ытла шутланать. Италин промышленность валли нимĕнле чĕртавар та çук. Унăн хăйĕн нефть, каучук, çĕрмамăк çук. Çĕркăмрăкĕн, тимĕр-тăмăр рудин, тĕслĕ металсен пит пĕчĕк запасĕсем çеç пур. Çакăн пек чухăн çĕршывран «тĕнчери импери» туса хума фашистла диктаторăн Муссолинин тĕлĕкри шухăшĕ çеç пултарать.

Муссолинин юнлă «эксперименчĕсем» Итали халăхне тата Итали фашисчĕсен жертвисем пулса тăнă калăхсене хаклаларнă.

Чернорубашечниксен бандин вăрă-хурахла политикин пĕрремĕш жертви Абиссиния пулса тăчĕ.

1935 çулта Итали войскисем Абиссинине тапăнса кĕчĕç. Фашистла каннибалсем мирлĕ ялсемпе хуласем çине сывлăшран 6 уйăх хушши бомбăсем пăрахнă. Çитменнине тата нимĕн хӳтлĕхсĕр халăха хирĕç вĕлерекен газсене те хута янă. Пĕтĕм Абиссиния юнпа витĕннĕ. Ăна йăлтах юхăнтарса пĕтернĕ.

Абиссинине хирĕç пынă вăрçă Италин ахаль те чухăн казнине татах та чухăнлатса, саратса хăварнă. Абиссинине пăхăнтарма Италие 74 миллиард лира ларнă.

Фашистсем Италири ĕççыннисене пушă сăмахсемпе тăрантарнă, Абиссинире кĕрешсе илни «метрополири» ĕçсĕрлĕхе пĕтерме май парать, тесе улталанă. Анчах Италири ĕçсĕр тăрса юлнă çынсем пама пулнă ĕç хыççăн Абиссинине кайсан, унтан часах каялла таврăннă. Вĕсем йăлтах ĕнтĕркесе çитнĕ, чирленĕ, нумайĕшĕ Абиссинирех пĕтнĕ.

Çак вăрçă Итали халăхне çуклăхпа выçлăха туртса кĕртнĕ. Ĕç çакăнпа вĕçленнĕ: Муссолинин каппайчăк воякĕсене, «паттăр» тата «никам çĕнтереймен» (нимĕн хӳтлĕхсĕр абиссинецсем тĕлĕшпе илсен) текен воякĕсене халĕ ĕнтĕ Абиссинирен намăслăн хăваласа кăларса янă.

Фашистла диктатор Муссолини вăрçăллă пĕр авантюра хыççăн теприне туса пынă: 1936—39 çулсенчи Испанири интервенци, 1939 çулта Албание оккупациленни. Çак авантюрăсем вуншар миллиард лира расходлама, Италин ахаль те пит тĕрексĕр, хавшаса çитнĕ хуçалăхĕнчен калама çук пысăк вăй ыйтнă.

Итали халăхĕн пурнăçĕ татах та ытларах начарланнă. Фашизм халăх çине чăтма çук йывăр налогсем хурса тултарнă, ăна выçă тăратса хăварнă, хаяррăн эксплоатацилеме пуçланă, ялсенчен арçынсен пĕтĕм ĕç вăйне, выльăхсене, çимĕçсене сăптăрса илнĕ, хресченсен хуçалăхне йăлтах юхăнтарнă.

Итали ялхуçалăхĕ пĕтсе лараси патнех çитсе тăнă. Хресченсем выçă лараççĕ. Нумаях пулмасть фашистсен «Лаворо фашиста» хаçатĕнче правительство инструкцине пичетлесе кăларнă. Çав инструкци тăрăх Италири хресченсем хăйсене валли 200 килограмран ытла мар кукуруза тата 100 килограмм тырă хăварма пултараççĕ. Ытти пĕтĕм тырпула вĕсен ялсенче фашистсем ятарласа тунă «скупочнăй пунктсене» памалла.

Фашистла Италия финанс тĕлĕшпе банкрота тухнă. Италин финанс министрĕ пĕлтернĕ тăрăх, çĕршывăн 1941 çулти бюджечĕн расход пайĕ 96 миллиард лира, доходсем 31 миллиард лира пулмалла. Çапла вара дефицит 65 миллиард лира пулать.

Çав вăхăтрах Италири капиталистсем пуйсах пыраççĕ. Трестсемпе концернсен усламĕсем калама çук вăйлăн ӳсеççĕ. Металл ĕçлекен «Ла Магона д'Италиа» заводсен (Флоренцире) капиталĕ 20 миллион лирăран 40 миллион лира таран ӳснĕ. Миланри «Сочьета Итальяна Пирелли» текен резина концернĕн капиталĕ 300 миллион лирăран 400 миллион лира таран ӳснĕ.

Итали хуçалăхĕ пĕтсе ларасси патнех çитсе тăнă, Итали халăхĕн пурнăçĕ пĕтĕмпех юхăнса çитнĕ, ĕççыннисем выçăпа аптăраççĕ. Апла пулин те, «аслă импери» тăвас сĕмсĕр шухăш Муссолини пуçĕнчен тухса ӳкмен. Муссолинипе унăн шайкки Итали халăхне империализмлă иккĕмĕш вăрçа туртса кĕртрĕç.

Пытанса ларнă тискер кайăк пекех, Муссолини çĕнĕ жертва çине тапăнма юрăхлă вăхăта кĕтсе тăнă, çак жертва юнне тата ытларах ĕçсе çăтасшăн пулнă. Франция фронтра пысăк поражениесем тӳсме пуçласан, Муссолинишĕн юрăхлă вăхăт çитсе тăнă. Франция капитуляци тăвасси умĕнче тăнине курсан, Итали фашисчĕсем вăрçа «хăюллăн» ыткăннă. Анчах та вĕсене Франци хирĕç çеç мар, тата Англие хирĕç те вăрçма тивнĕ. Çакăнта ĕнтĕ Муссолинин пĕчĕк шайкки йăнăшнă.

Англипе пулнă пирвайхи çапăçусемех Итали вăйсăрлăхне палăртнă. Иртнĕ хĕлле Ливире итальянецсем пысăк поражени тӳснĕ. Çĕмĕрсе тăкассинчен итальянецсене Германин моторизованнăй чăçĕсем çеç çăлса хăварнă. Германин çав моторизованнăй чăçĕсене унта Виши правительстви тăрăшнипе Вăтаçĕр тинĕсĕпе илсе пынă. Анчах ку «çитĕнӳ» «тĕнĕл» держависен войскисем çĕнтерӳ тунинчен килмен, пачах урăхла, Англия хăйĕн мĕнпур вăйĕсене тенĕ пекех Çурçĕр Африкăран Хĕвелтухăç Африкăна тата Балкан таврашне куçарнă пулнă.

Фашистла Италия пĕчĕк çĕршывра—Грецире те поражени хыççăн поражени тӳснĕ. Англичансемпе грексене хирĕç пынă вăрçăра Итали флочĕн çурри, унăн çарĕпе авиацийĕн чылай пысăк пайĕ пĕтнĕ. Июнĕн 11-мĕшĕнче Лондонри радио, Италия Германи фашизмĕ майлă пулса тĕнчери империализмлă иккĕмĕш вăрçа кĕни июнĕн 10-мĕшĕнче çулталăк тултарнă май, çапла пĕлтернĕ: «Итали çарĕн чаплă сăн-сăпачĕ Африкăра тата Абиссинири сăрт-тусенче пĕтрĕ». Июнĕн 10-мĕшĕнче Италири корпоративлă-фашистла палатăн ларăвĕнче Муссолини хăй те, вăрçăн çулталăк хушшинчи итогĕсене туса, çапла каланă: çав «12 уйăхсем вĕсем сутăнчăклă уйăхсем», Италишĕн «яланах йывăр событисем» пулчĕç. «Вăрçă малалла пынă май, — тенĕ «дуче», — вăйсем курасси, йывăрлăхсем ӳссе пыраççĕ». Муссолини продовольстви тĕлĕшĕнчи йывăрлăхсем çинчен, çимĕçсем çитменни çинчен каланă. Италири фашистла хаçатсем ытти йывăрлăхсем çинчен те пĕлтереççĕ. Керосин çуккипе районĕ-районĕпе тĕттĕм çĕрте лараççĕ. Супăнь пачах çук — кĕпе таврашне нимĕнпе те çумалли çук.

Нумаях пулмасть фашистла хаçатсем «пĕр блюдо çеç çимелле» текен кампани туса ирттернĕ. Кун пирки итальянецсем: çакă вăл кулса мăшкăллани мари-ха, тесе ыйтнă. «Италия тахçанах пĕр блюдо кăна çиет, анчах ăна та пит сахал параççĕ», тенĕ вĕсем.

Италия чăннипе фашистла Германин вассалĕ пулса тăнă. Гитлер Италие çур миллионлă çар янă, вăл çар Италие çĕнтернĕ, тесе шутлать. Америкăри хаçатсем пĕлтернĕ тăрăх, Италири хуласенче Германи салтакĕсен йышĕ ӳссех пырать. Америка хаçачĕсем çырнă тăрăх, Германи войскисем пырса тăрасси Миланра тата Италири ытти хуласенче йĕркесĕрлĕхсем пулни çинчен час-часах пĕлтернĕ хыççăн кытă ӳснĕ. Гитлер Итали халăхне «лăплантарма» хатĕрленет!

Италири 300 пин рабочине вăйпах Германие янă. Германин вăрă-хурахла фашисчĕсем вĕсене чурасем вырăнĕнче ĕçлеттереççĕ. Выçă ларакан Италирен Германие продовольствине калама çук пысăк хисеппе ăсатаççĕ. Германи фашисчĕсем Италирен фруктсен тăваттăмĕш пайĕнчен пĕр пайне, чăкăтăн тăваттăмĕш пайĕнчен пĕр пайне, оливковăй çăвăн виççĕмĕш пайĕнчен пĕр пайне сăптăрса илеççĕ.

Тавар тиенĕ поездсем Бреннер урлă Германие вĕçĕ-хĕррисĕр нумай каяççĕ. Çав поездсене курсан Италири хĕрарăмсем: «Ылханлă нимĕçсем Чехословаки, Польша, Норвеги, Бельги тата Франци запасĕсене çисе ячĕç, халĕ ĕнтĕ пирĕн çумма çыхланчĕç. Хăçан тăранĕç-ши вĕсем?!,» тесе кăшкăраççĕ.

Намăслăн поражени тӳснине пăхмасăрах, Итали фашисчĕсем: гитлерла банда умĕнче ырра тухнă хыççăн, пире унăн сĕтелĕ çинчи кăшласа тасатнă шăмма та пулин парĕç, тесе ĕмĕтленеççĕ-ха. Чернорубашечниксем: Германи вăрă-хурахĕсем Италие «пурăнма анлă ирĕклĕх» туса парĕç, Италия Вăтаçĕр тинĕсĕ çинче хăй хуçа пулса тăрĕ, тесе шанаççĕ.

Вĕсене çĕнĕрен тарăхса кулянмалли вăхăт кĕтет. Хĕвеланăç Европăна пĕтĕмĕшпе тенĕ пекех пусмăр айне тунă хыççăн, Гитлер хăйĕн «союзникне» Адриатика тинĕсĕн Югослави çыранĕнчи территорипе çеç, темиçе утравпа тата Далмаципе Черногорин пĕр пĕчĕк пайĕсемпе çеç тăратса хăварнă. Хорватире, Гитлер ирĕк панипе, престола Итали «герцогне» лартнă, анчах пĕтĕм пурнăç нимĕçсен аллинче.

«XX ĕмĕрти Рим империйĕ», — чернорубашечниксем Италие çавăн пек калаççĕ, — Муссолинипе унăн банди тăрăшнипе фашистла Германи вассалĕ пулса тăнă.

Эттли общинӑсен палатинче тухса калани

ЛОНДОН, августӑн 7-мӗш. (ТАСС). Рейтер агентстви пичет тытса усракан лорд Эттли общинӑсен палатинче сӑмах тухса калани ҫинчен пӗлтерет. Пирӗн паянхи лару-тӑрӑва ҫулталӑк каярах пулнинчен уйрӑм тӑвакан тӗп паллӑсенчен пӗри вӑл, тенӗ Эттли, Гитлер хальхи вӑхӑтра икӗ фронтра вӑрҫни пулать, Германи руководителӗсем ҫапла вӑрҫассинчен яланах пӑрӑнма тӑрӑшнӑ. Гитлер Англи ҫине хаярлансах сывлӑшран бомбӑсем тӑкнӑ, тинӗсре пӗр чарӑнмасӑр вӑрҫнӑ, анчах пирӗн ҫӗршыва кӗрсе каяссине,—пӗр вӑхӑтра унтан ҫӑлӑнма ҫук пекех туйӑнатчӗ,—кая хӑварчӗҫ. Пирӗн ҫӗр ҫине кӗрес шухӑша каярах хӑварни ӑна пачах пӑрахнине пӗлтермест, пирӗн ҫӗр ҫине кӗрсе кайма малашне те хӑтланма пултараҫҫӗ-ха, пирӗн ӑна яланах шута илес пулать.

Паян пирӗн куҫсем, паллах ӗнтӗ, Шурӑ тинӗсрен Хура тинӗс патне ҫити сарӑлса выртакан фронтра пыракан гигантла кӗрешӗве сӑнаса тӑраҫҫӗ, пӗтӗм ҫак фронт тӑршшӗпех вырӑс ҫарӗ, вырӑс халӑхӗ Германин калама ҫук пысӑк вӑйӗсене тата нацистла режимӑн прихлебателӗсене хирӗҫ тӗлӗнмелле чаплӑ кӗрешеҫҫӗ. **(Тӑвӑллӑн алӑ ҫупаҫҫӗ).** Халӗ ӗнтӗ ҫителӗклӗ таранах паллӑ, Германи верховнӑй командованийӗн хӑвӑрт ҫӗнтерес планӗсем пурнӑҫа кӗмерӗҫ. **(Алӑ ҫупаҫҫӗ).** Германин верховнӑй командованийӗ панӑ пӗлтерӳсенчен ҫакӑ питех те уҫӑмлӑн палӑрать: вырӑс ҫарӗн хӑюллӑхне, паттӑрлӑхне тата боевой пахалӑхӗсене курса, нимӗҫсем кӑмӑлсӑр пулмаллах хытӑ тӗлӗннӗ. **(Алӑ ҫупаҫҫӗ).** Нимӗҫсем ҫынсем тӗлӗшпе те, вооружени енӗпе те, паллах, питӗ йывӑр ҫухатусем тӳсеҫҫӗ. Вырӑссем агрессора хирӗҫ ҫавтери вӑйлӑ тӑнине кура кашниех хӗпӗртет, тесе шанатӑп эпӗ. **(Тӑвӑллӑн алӑ ҫупаҫҫӗ).**

Эпир хамӑр енчен,—тенӗ Эттли,—хамӑр союзника пур енӗпе те пулӑшма мӗн кирлине пӗтӗмпех тӑватпӑр. Российӑна пулӑшма практикӑра мӗн май килнине пӗтӗмпех тӑвасси ҫине палата членӗсем ҫирӗппӗнех шанма пултараҫҫӗ.

Атлантикӑри ҫапӑҫусем ҫинчен каланӑ май, Эттли—продовольствипе боеприпассене Англине тинӗс ҫулӗпе план тӑрӑх илсе пырса тӑрассине противник кансӗрлеме пултарайманнине паллӑ тунӑ.

Ҫурҫӗр тинӗсӗнче тата Атлантика ҫыранӗсен районӗнче июль уйӑхӗнче эпир противникӑн 69 суднине пӗтертӗмӗр, сиенлерӗмӗр е стройран кӑлартӑмӑр, вӗсен пӗтӗм тоннажӗ 291 пин тонна. Вӑтаҫӗр тинӗсре 168 пин тоннажлӑ 23 суднӑна путартӑмӑр, тепӗр 30 суднӑна хытӑ сиенленӗ.

Ҫывӑхри Хӗвелтухӑҫӗнчи лару-тӑру ҫинчен сӑмах тапратса, Эттли ҫапла каланӑ: Англин хӗҫпӑшаллӑ вӑйӗсем Турципе Сири чиккинче тӑни Англипе Турци хушшинчи туслӑхпа союза тата ытларах тӗреклетет, Англие Кипр утравӗнчи халӑха ӑнӑҫлӑрах пулӑшма май парать. Кӑнтӑр-Хӗвелтухӑҫ Африкӑра,—тенӗ Эттли,—итальянецсен пӗчӗк ушкӑнӗ ҫеҫ Гондарта тытӑнкаласа тӑрать. Ҫывӑхри Хӗвелтухӑҫне кашни кунах танксем, орудисем, самолетсем тата боеприпассем пырса тӑраҫҫӗ. Кунта вӑйсене ҫӗнӗ йӗркепе тӑратса малалла наступлени тума хатӗрленеҫҫӗ.

Англия США-ран илекен пулӑшу пысӑклансах пынине Эттли уйрӑмӑнах кӑмӑллӑн паллӑ тунӑ. Лондона килсе кайнӑ Гарри Гопкинсӑн чи пысӑк тӗллевӗ—Англине тата ытларах пулӑшу памалли майсене тӗпчесе пӗлесси пулнӑ. Япони ӗҫӗсем ҫине Англи правительстви питӗ пысӑк тимлӗхпе пӑхать, хальхи вӑхӑтра Англи уйрӑмах Японин Таи тӗлӗшӗнчи планӗсене хытӑ сӑнать, тенӗ Эттли.

Юлашкинчен Эттли Германи оккупациленӗ ҫӗршывсенчи халӑх фашистла оккупантсемпе кӗрешесси вӑйланса пынине паллӑ тунӑ, союзниксем гитлерла Германие ҫӗнтересси ҫинчен шантарса каланӑ.

Иден общинӑсен палатинче сӑмах тухса каланӑ

ЛОНДОН, августӑн 7-мӗш. (ТАСС). Рейтер агентстви ҫапла пӗлтерет: Англи ютҫӗршыв ӗҫӗсен министрӗ Иден вӑрҫӑ лару-тӑрӑвӗн ыйтӑвӗ тӑрӑх общинӑсен палатинче сӑмах тухса каланӑ, Германи войскисем Совет Союзӗ ҫине тапӑнса кӗнине пула вӑрҫӑри вӑйсен соотношенийӗ улшӑнчӗ, тенӗ вӑл. Хӑйӗн пачах сӑлтавсӑр агрессийӗпе Гитлер Германи халӑхӗ хушшинче пӑтрашу пуҫласа ячӗ. Ҫак вӑл Германи коммюникинчен те уҫҫӑнах курӑнать. Россия ҫине тапӑннинчен Германи халӑхӗ тӗлӗнсе кайрӗ, ҫак вӑрҫӑра Гитлер лартакан тӗллевсене Германи халӑхӗ ӗненми пулать.

Иден ҫапла паллӑ тунӑ: халӗ ӗнтӗ, тӗрӗссипе илсен, икӗ фронт мар, ытларах та, мӗншӗн тесен Вӑтаҫӗр тинӗсӗ виҫҫӗмӗш фронт пулса тӑрать, кунта тинӗсре те, сывлӑшра питех те хаяр вӑрҫӑ пырать.

Инҫет-Хӗвелтухӑҫӗ ҫинчен сӑмах тапратса, Иден ҫапла кӑтартса панӑ: Япони фончӗсем ҫине секвестр хурас тӗлӗшпе нумаях та пулмасть туса ирттернӗ мероприятисем мӗнпур сделкӑсене, ирӗк панипе тӑвакан сделкӑсемсӗр пуҫне, чарса лартаҫҫӗ. Детальсене Англи правительствипе доминионсем—Инди, Бирма, ҫавӑн пекех тата США-па Голланди правительствисем хушшинче таччӑн сыхӑнса ӗҫлесе туса хатӗрлӗҫ.

Иден ҫапла пӗлтернӗ: июлӗн 31-мӗшӗнче Англин Токиори посолӗ Крейги Японин ютҫӗршыв ӗҫӗсен министрне Тойодана Япони пичечӗ пуҫласа янӑ кампани ҫине ҫавӑрӑнтарса пӑхтарнӑ, ҫав кампани, Англи правительствин шучӗпе, Таи ҫине тапӑнса кӗме хатӗрленнине пӗлтерет. Япони правительствине Крейги ҫапла асӑрхаттарнӑ: ҫак вӑл чӑннипех ҫапла пулас пулсан, вӑл вара пурпӗрех Англипе Япони хушшинчи отношенисем питех те ҫивӗчленсе каясси патне илсе пырать, тенӗ. Ҫав вӑхӑтрах вӑл Тойодана официальнӑй йӗркепе ҫапла шантарнӑ: Англин Таири агрессивлӑ планӗсем ҫинчен пӗлтернисем пӗри те тӗрӗс мар, тенӗ.

Хальхи вӑхӑтра, тенӗ Иден, Англипе Китай хушшинче официаллӑ е официаллӑ мар нимӗнле союз та ҫук. Анчах та «Япони енчен тӑвакан кирек-мӗнле ҫӗнӗ утӑм та, паллах, Англипе Китай татах та ытларах ҫывхарасси патне илсе пырать».

Ҫывӑхри Хӗвелтухӑҫ ҫинчен Иден ҫапла каланӑ: Суэц каналӗнчен хӗвелтухӑҫ енче тата Индирен хӗвеланӑҫ енче вырнаҫнӑ ҫӗршывсем тӗлӗшпе Англин нимӗнле территориллӗ претензисем те ҫук. Англия—ҫав ҫӗршывсем хӑрушлӑхсӑр тата мирлӗ пурӑнччӑр, тесе тӑрӑшать.

Хальхи вӑхӑтра Англин Ҫывӑх Хӗвелтухӑҫӗнчи хӗҫпӑшаллӑ вӑйӗсем Германипе Итали войскисене хирӗҫ ҫӗнӗ наступлени тума ҫынсемпе тата материалсемпе подкреплениcем илеҫҫӗ. Иден ҫав наступлени пулмалли территорисен ҫӗршывӗсене Англипе пӗр шухӑшлӑ пулса кӗрешме, Германин вӑрҫӑ ӗҫӗсене сарма пулӑшакан бунтсемпе восстанисем тума Германие май памалла мар, тесе чӗннӗ. Ҫакна май Иден ҫапла палӑртнӑ: Англи правительстви Иран правительствине ҫак обстоятельство ҫине—Иранра нимӗҫсем нумайӑн пурӑнни ҫине кӑтартса пачӗ. Ытти ҫӗршывсен опычӗ ҫакна кӑтартрӗ: Германин ҫав колонисчӗсем, специалисчӗсем тата турисчӗсем, вӗсене кирек-мӗнле чӗнсен те, хӑйсем вырнаҫса ларнӑ ҫӗршывӑн никама пӑхӑнмасӑр пурӑнмалли положенине калама ҫук пысӑккӑн хӑратса тӑраҫҫӗ. Эпир Иран правительствине—Иран нимӗҫсене ҫӗршывра малалла та пурӑнма ирӗк парсан, Ирана хӑратса тӑракан хӑрушлӑх ҫине ҫавӑрӑнтарса пӑхтартӑмӑр. «Эпӗ ҫапла шутлатӑп, тенӗ Иден, Иран правительстви ҫавӑн пек туслӑн та ӑшӑ кӑмӑлпа асӑрхаттарнине ӑнланса илӗ тата лару-тӑрува тӳрлетес тӗлӗшпе кирлӗ мерӑсем йышӑнӗ».

Унтан Иден Англипе Турци хушшинчи отношенисем ҫине куҫнӑ. «Турципе пирӗн хушӑри отношенисем, тенӗ вӑл, Англипе Турци хушшинче тунӑ договор ҫинче никӗсленсе тӑраҫҫӗ, ҫав договора эпир ку тариччен те пӑхӑнса пытӑмӑр тата малалла та лойяльно пӑхӑнса пырӑпӑр. Англипе Турци хушшинчи туслӑх вӑрҫӑ вӑхӑтӗнче ҫеҫ мар, тата вӑрҫӑ хыҫҫӑн тата пӗтӗм Европӑри ӗҫшӗн хаклӑ вклад пулма пултарать. Противник агенчӗсем саракан хыпарсем хутран-ситрен пичетре те тухкалаҫҫӗ, ҫав хыпарсем тӑрӑх эпир Турци шучӗпе сделка тунӑ е тума хатӗрленетпӗр пулать. Ҫак хыпарсенче тӗрӗсси нимӗн те ҫук. Эпир ҫавнашкал сделкӑна тума нихӑҫан та килӗшес ҫук, тата пире ҫапла тума никам та сӗнмен. Вӑрҫӑ хыҫҫӑнхи мир нумай ҫӗршывсене—пысӑк тата пӗчӗк ҫӗршывсене пӗр-пӗринпе туслӑ пурӑнма ыйтать. Ататюрк генийӗпе чӗрӗлсе тӑнӑ кучукхехи Турция ҫак мирте хисеплӗ вырӑн йышӑнать, хӑйӗн политикине хӑех палӑртса парать, хӑйӗн тусӗсене хӑех суйласа илет».

Ҫывӑхри Хӗвелтухӑҫӗнче, тенӗ малалла Иден, тепӗр ҫӗршыв пур,—ун ҫинчен манӑн ирӗксӗрех пачах урӑхла тонпа калама тивет. Вӑл—Болгария. «Италипе Германия Греципе Югослави ҫине тапӑннипе усӑ курса, Болгария ҫак икӗ ҫӗршыв территорийӗсен чылай пысӑк пайне тытса илчӗ. Ҫапла тунипе вӑл Балканри хӑйӗн кӳршисем ҫине тата Балканри ҫӗршывсен пӗрлӗхӗн пӗтӗм концепцийӗ ҫине тӑшманла пӑхнине кӑтартса пачӗ. Болгари ҫакна пӗлсе тӑтӑр: ҫӑмӑл майпа тупнӑ пурлӑх ӑна усӑ памасть, тавӑрас сехет ҫитсе тӑрсан, унӑн поступокне эпир те, пирӗн союзниксем те манмӗҫ».

Юлашкинчен Иден ҫапла каланӑ: вырӑс ҫарӗ геройла хирӗҫ тӑнине Англия тӗлӗнсе тата савӑнса сӑнаса пырать тата Совет Союзӗпе Польша хушшинче тунӑ килӗшӗве—ССР Союзӗпе Польша хушшинчи отношенисенче ҫӗнӗ страница уҫса паракан килӗшӗве саламлать. Ҫак килӗшӳ практикӑра пурнӑҫа кӗрсе пырать ӗнтӗ. Иден икӗ енӗ те пӗр-пӗринпе килӗштерсе тимлӗн ӗҫлесе тата Гитлера чи кӗске срокрах поражени кӳмешкӗн мӗн кирлине пурне те тӑвасса шанса тӑни ҫинчен каланӑ.

ТАСС корреспонденчӗ Англин ҫӗрлехи бомбардировщикӗсен станцине пырса курни

ЛОНДОН, августӑн 6-мӗш. ТАСС корреспонденчӗ нумаях та пулмасть ҫӗрлехи бомбардировщиксен пысӑк станцине пырса курнӑ. Ҫак станци, ҫавӑн пек бомбардировщиксен нумай базисенчен пӗри, самолетсем вӗҫсе хӑпарма тата анса ларма бетон сарса тунӑ кукӑр-макӑр ҫулсем тата пысӑк ангарӑсем тунӑ ҫавтери пысӑк аэродром пулса тӑрать.

Самолетсене аэродром тӑрӑх, ҫавӑн пекех аэродром ҫывӑхӗнчи уйхире пӗр пӗринчен чылай инҫетре вырнаҫтарса лартнӑ. Пӗтӗм станцинчи пекех, самолетсем вӗҫсе хӑпармалли площадка таврӑ та ҫулсене асфальт сарнӑ. Аэродром ҫывӑхӗнче пӗчӗкрех хула вырнаҫнӑ темелле, унта салтаксем валли барак, контрольнӑй вышка, бомбоубежищесем, кухня тата ыттисем те пур. Ҫуртсем варринчи урамсене, спортплощадкӑсене ҫулсем ҫине йывӑҫсем лартнӑ, пур ҫуртсене те тӗплӗн маскировка тунӑ. Ҫак станци ҫӗрлехи йывӑр бомбардировщиксен, пуринчен ытларах «Уитли» маркӑллӑ икӗ моторлӑ самолетсен, унсӑр пуҫне «Хэндли-Пейжд» тата «Харфакс» маркӑллӑ тӑватӑ моторлӑ ҫӗнӗ йышши самолетсен эскадрильйисем валли база пулса тӑрать. «Уитли» маркӑллӑ самолетсен шассийӗ шалаллӑ пуҫтарӑнать, самолета ҫавӑрӑнма сарлакан вырнаҫтарса лартнӑ икӗ руль пур, самолет хӳри тата сӑмси ҫинчи ҫаврӑнса тӑракан башнясене пулеметсем лартнӑ. Оборудованине гидропроводсемпе ӗҫе яраҫҫӗ. Ҫӗр килограмран 1000 килограма ҫити йывӑрӑш бомбӑсене фюзеляж ҫине ҫакаҫҫӗ. Пур летчиксем те самолетӑн хӳри ҫине вырнаҫтарнӑ пулемет башни ҫинчен юратса калаҫаҫҫӗ, ку башня вӑл тӑшманӑн ҫӗрлехи истребителӗсене хирӗҫ кӗрешмелли лайӑх средство, бомбӑсем мӗн тери тӗл ӳкнине тата тӳпене сӑнамалли лайӑх вырӑн пулса тӑрать. Ку самолетсене кура тӗспе сӑрланӑ. «Уитли» маркӑллӑ самолет чи юлашки вӑхӑтра кӑларнӑ бомбардировщик мар, анчах ун ҫинчи командӑн членӗсем, пиллӗк летчик, пурте вӑл самолета мухтаҫҫӗ, вӗсем унпа Берлин ҫине бомбӑсем кайса пӑрахни ҫинчен, унта кайса килни, Берлин ҫине кайса килме 6 сехетрен те сахалтарах вӑхӑт кирли ҫинчен каласа кӑтартаҫҫӗ.

Летчиксем ҫакна каласа кӑтартаҫҫӗ: Германин ҫӗрлехи истребителӗсем бомбардировщиксемшӗн пысӑк хӑрушлӑх пулаймаҫҫӗ, анчах та нимӗҫсен зенитнӑй артиллерийӗ заградительнӑй майпа, уйрӑмӑнах тӗллесе пени вӑйлӑ та тӗл пырать, тенӗ летчиксем. Англин каялла таврӑнакан бомбардировщикӗсем хыҫҫӑн пыма, Англи аэродромӗсем патне ҫитсе атакӑлама нимӗҫ самолечӗсем пӗрре ҫеҫ мар хӑтланса пӑхнӑ, анчах вӗсем сайра-хутра ҫеҫ ҫитме пултарнӑ, мӗншӗн тесен нимӗҫ самолечӗсем вӗҫсе пынине радиоуловительсем ҫийӗнчех сисеҫҫӗ. Ҫӗрлехи бомбардировщик командинче тӑракансем пурте пысӑк квалификациллӗ ҫынсем, мӗншӗн тесен самолетсем противник ҫине вӗҫсе кайнӑ хыҫҫӑнах ҫӗрпе самолет хушшинчи радиоҫыхӑну татӑлать. Шӑп палӑртнӑ вӑхӑтра тата палӑртнӑ вырӑнта вӑл тӗллев патне вӗҫсе ҫитмелле, бомбӑсем пӑрахмалла, унтан каялла таврӑнмалла. Самолет Ҫурҫӗр тинӗсӗ е Ла-Манш урлӑ вӗҫсе иртсен радиоҫыхӑну каллех пуҫланать. Ҫӗрлехи вӗҫевре питӗ тимлӗн ӗҫлеме тивнипе летчиксем хытах ывӑнаҫҫӗ, вӗсем вара каялла таврӑннӑ чухне кофе ӗҫсе вӑй илеҫҫӗ.

Каҫхине офицерсен гостинӑйне нумай летчиксем пухӑнчӗҫ, вӗсем вӗҫевсем ҫинчен кулленхи ӗҫ ҫинчен каланӑ пекех чылайччен каласа кӑтартрӗҫ.

СССР ҫинчен сӑмах хускатса ярсан, вӗсем сасартӑках тата чӗррӗн калаҫма пуҫларӗҫ, кунта хӑйсен пысӑк интересне кӑтартса пачӗҫ, вара калаҫу пӗр-пӗрин хушшинчи ыйтусемпе ответсен вечерӗ пулса тӑчӗ, ку вечер ҫурҫӗр иртсе чылай вӑхӑтчен тӑсӑлчӗ. Калаҫу вӗҫӗнче станци командирӗ ҫапла каларӗ: «Часах эпир Берлин ҫинче совет летчикӗсемпе пӗр-пӗрин аллисене чӑмӑртӑпӑр», терӗ.

Англипе Германи хушшинчи вӑрҫӑ

ЛОНДОН, августӑн 7-мӗш. (ТАСС). Рейтер агентстви ҫапла пӗлтерет: Англи авиацийӗн министрӗ ӗнер общинӑсен палатинче пӗлтернӗ тӑрӑх, Англи авиацийӗ Круппӑн Эссенри ҫар заводӗсем ҫине 20 хут пырса бомбӑсем пӑрахнӑ.

ЛОНДОН, августӑн 7-мӗш. (ТАСС). Официальнӑй йӗркепе пӗлтернӗ тӑрӑх, Англи бомбардировщикӗсем августӑн 6-мӗш ыран тенӗ чух ҫӗрле Франкфурт, Маннгейм тата Карлсруэ ҫине пырса тапӑнни калама ҫук витӗмлӗ пулнӑ. Бомбӑсем пӑрахнӑ ҫӗре хутшӑннӑ летчиксенчен пӗри ҫапла пӗлтернӗ: ҫине-ҫинех пырса ҫапнине пула Маннгейм хулинчен ишӗлчӗк купи ҫеҫ тӑрса юлнӑ. Карлсруэ ҫине питех те пысӑк калибрлӑ бомбӑсем пӑрахнӑ, вӗсем ҫурӑлса кайнипе вут-ҫулӑм пӗлӗте ҫӗкленсе хӑпарнӑ, ҫуртсем тата хула арканнине самолетсем ҫинчен курма пулнӑ. Тепӗр летчик каласа панӑ тӑрӑх, унӑн самолечӗ ҫинчен пӑрахнӑ бомбӑсем промышленноҫлӑ предприятисен калама ҫук пысӑк ҫурчӗсене ҫӗмӗрсе тӑкнине тата пушарсем кӑларнине вӑл хӑех курнӑ, ҫав пушарсен ҫути 170 километртан курӑннӑ. Карлсруэри промышленноҫлӑ район пӗр вӗҫӗнчен пуҫласа тепӗр вӗҫне ҫитиччененех ҫуннӑ.

Ӗнер кӑнтӑрла Англи истребителӗсем Ла-Манш проливӗнче противникӑн 2 танкерне тупӑсенчен тата пулеметсенчен пенӗ, пӗр танкерӗ ҫунма пуҫланӑ. Кунсӑр пуҫне, Шербург ҫывӑхӗнче противникӑн аэродромра ларакан самолечӗсем ҫине, ҫавӑн пекех тата зенитнӑй установкӑсем ҫине пырса тапӑннӑ.

Противникӑн йышлӑ мар самолечӗсем августӑн 7-мӗш ыран тенӗ чух ҫӗрле Хӗвелтухӑҫ тата Кӑнтӑр-Хӗвелтухӑҫ Англири темиҫе пункт ҫине бомбӑсем пӑрахнӑ. Аманнисем пур, пысӑк сиен тӑвайман. Ҫапӑҫусенче Германин 6 самолетне персе антарнӑ, Англи авиацийӗн пӗр машина пӗтнӗ.

ЛОНДОН, августӑн 7-мӗш. Официальнӑй йӗркепе ҫапла пӗлтереҫҫӗ: августӑн 7-мӗш ыран тенӗ чух ҫӗрле Англи бомбардировщикӗсем Франкфурт, Маннгейм тата Карлсруэ хулисем ҫине бомбӑсем пырса пӑрахнӑ. Кашни хули ҫинех бомбӑсем нумай пӑрахнӑ. Пысӑк пушарсем тухнине палӑртнӑ.

Ҫак хуласем ҫине бомбӑсем пӑрахнисӗр пуҫне, Англи авиацийӗ августӑн 7-мӗш ыран тенӗ чух ҫӗрле Калери доксем ҫине тата чылай аэродромсем ҫине бомбӑсем пӑрахнӑ. Ҫапла вара темиҫе ангара вут чӗртсе ҫунтарнӑ.

Ҫыранти оборонӑн авиацийӗ Норвеги ҫыранӗсем ҫывӑхӗнче тӑшман суднисем ҫине торпедӑсем янӑ. Норвегири аэродром ҫине бомбӑсем пӑрахнӑ.

Ӗнер тӑшманӑн 5 самолетне персе антарнӑ. (ТАСС).

Ҫывӑхри Хӗвелтухӑҫӗнчи вӑрҫӑ ӗҫӗсем

ЛОНДОН, августӑн 7-мӗш. Официальнӑй йӗркепе ҫапла пӗлтереҫҫӗ: противник Тобрук районӗнче контратака тума тытӑннӑ вӑхӑтра ӑна пысӑк ҫухатусем кӳнӗ.

Августӑн 5-мӗш ыран тенӗ чух ҫӗрле Англин тата Кӑнтӑр Африка самолечӗсем противникӑн Киренаикӑри аэродромӗсем тата ҫар объекчӗсем ҫине темиҫе хутчен пырса тапӑннӑ. Вӑйлӑ взрывсем пулнине палӑртнӑ. Дернӑри Мол порчӗ ҫине те, противникӑн ҫак районра вырнаҫса тӑнӑ мототранспорчӗ ҫине тата складсем ҫине те бомбӑсем пӑрахнӑ. Мисрат портӗнче шхунӑна шыва путарнӑ.

Англи истребителӗн летчикӗ Харрикейн Мальта утравӗ ҫывӑхӗнче противникӑн моторлӑ катерӑн оруди расчетне пӗтерсе тӑкнӑ. Анчах та унӑн самолетне персе шӑтарнӑ пулнӑ, темиҫе минутӑран вӑл тинӗсе ӳкнӗ. Летчик ишсе катер патне ҫитнӗ, катер командинчи салтаксене вӗлернӗ е амантнӑ пулнӑ. Летчик ҫак судно ҫине ларнӑ та ӑна гаване илсе пынӑ.

Тӑшман авиацийӗ августӑн 6-мӗш ыран тенӗ чух ҫӗрле Мальта утравӗ ҫине бомбӑсем пӑрахнӑ, граждӑнла пурлӑхсене кӑшт сиен кӳнӗ, вилнисем ҫук. Тӑшманӑн виҫӗ бомбардировщикне персе антарнӑ. (ТАСС).

Германи халӑхӗн шухӑш-кӑмӑлӗ

НЬЮ-ЙОРК, августӑн 7-мӗш. (ТАСС). «Нью-Йорк таймс» хаҫат ҫапла пӗлтерет: Швеци пичечӗн юлашки кунсенчи пӗлтерӗвӗсем Германири халӑх пӑшӑрханасси тата пӑлханасси ӳссе пыни ҫинчен нейтральнӑй ҫынсенчен илнӗ сведенисене ҫирӗплетсе параҫҫӗ.

Германи войскисем хӗвелтухӑҫ фронтӗнче ҫитӗнӳсем туни пирки иккӗленекен нимӗҫсене Германири влаҫсем хытӑрах та хытӑрах хӗсӗрлени ҫинчен калакан хыпарсене Стокгольмри дипломатиллӗ ҫынсем пысӑк вырӑна хураҫҫӗ. Ку ҫынсем хушшинче халӗ тӑтӑшах ҫакӑн пек пӗлтерӳсем илеҫҫӗ: Германи халӑхӗн анлӑ массисем хушшинче пӑшӑрхану ӳсет, ҫакна май Германи полицийӗ хӑйӗн ӗҫне вӑйлатать.

Ҫакӑн пек пӗлтерӳсем тӑтӑшах Хӗвелтухӑҫ Пруссирен пырса тӑраҫҫӗ. Хӗвелтухӑҫ Пруссие хӗвелтухӑҫри фронтран Германин суранланнӑ салтакӗсемпе офицерӗсене тиенӗ поездсем пӗр таттисӗр пырса тӑраҫҫӗ. Кенигсберга пурӑнакан пӗр ҫын каланӑ тӑрӑх, унта, «пессимизмшӑн» айӑпласа гестапо нацистсен виҫӗ паллӑ деятельне арестленӗ. Ҫав хуларах, «суя хыпарсем» сарнӑшӑн нумай хӗрарӑма тытса хупнӑ.

Хэлл заявленийӗ

НЬЮ-ЙОРК, августӑн 7-мӗш. (ТАСС). Ассошиэйтед пресс агентстви пӗлтернӗ тӑрӑх, США-н государственнӑй секретарӗ Хэлл пресс-конференцире ҫапла пӗлтернӗ: Таи тата Лӑпкӑ океанӑн кӑнтӑр пайӗ тӗлӗшпе Япония мӗн хӑтланнисене Пӗрлешӳллӗ Штатсем тимлӗн сӑнаса тӑраҫҫӗ, тенӗ. Хэлл ҫапла паллӑ тунӑ: Пӗрлешӳллӗ Штатсем Япония Таи ҫине тапӑнса пыни США-н хӑрушсӑрлӑхне тата унӑн Лӑпкӑ океанри владенийӗсене хӑратса тӑни пулать, тесе шутлаҫҫӗ.

Югослави халӑхӗ Германи оккупанчӗсене хирӗҫ малалла кӗрешет

НЬЮ-ЙОРК, августӑн 7-мӗш. (ТАСС). «Нью-Йорк таймс» хаҫат пӗлтернӗ тӑрӑх, Германи фашисчӗсен репрессийӗсене пӑхмасӑрах, серб халӑхӗ оккупантсене хирӗҫ малалла та хаяррӑн кӗрешсе пырать. Оккупантсен аллине ан лектӗр тесе, хресченсем тӗштырӑсене пӗтерсе тӑкаҫҫӗ. Центральнӑй Сербире, Герцеговинӑра тата Черногорире массӑллӑ восстанисем пулса иртеҫҫӗ, партизансем ертсе пыракан ҫав восстанисене 5 пин ҫын ытла хутшӑннӑ. Восстани тӑвакансем Югославине оккупациленӗ хыҫҫӑн сӑртсем ҫине пытарнӑ хӗҫпӑшалсемпе усӑ кураҫҫӗ. Партизансем Италипе Германи войскисене хирӗҫ пысӑк масштабсемпе кӗрешсе пыраҫҫӗ.

Ҫакна хирӗҫ ответлесе, нимӗҫсем террора ытларах та ытларах вӑйлатса пыраҫҫӗ. Иртнӗ эрне хушшинче кӑна Белград районӗнче 300 яхӑн серба, вӗсем «Германи ҫар влаҫӗсен распоряженийӗсене пурнӑҫа кӗртменшӗн» тесе, наказани панӑ. Белградри гарнизона 10 пин ҫынран 35 пин ҫынна ҫити ӳстернӗ пулсан та, нимӗҫсем партизанла движение хирӗҫ кӗрешме пултараймаҫҫӗ.

„Мертвая голова" ятлӑ дивизине мӗнле ҫӗмӗрсе тӑкнӑ

ДЕЙСТВУЮЩИ АРМИ, августӑн 7-мӗш. (ТАСС спецкорӗ). Ӗнер Совет Информаци Бюровӗ Тишинский полковник ертсе пыракан часть нимӗҫсен «СС» ятлӑ дивизисенчен пӗрине, «Мертвая голова» («Тоденкопфе дивизион») ятлӑ дивизине ҫӗмӗрсе тӑкни ҫинчен пӗлтернӗ.

Ҫак ӗҫ акӑ ҫапла пулса иртнӗ.

Ирхине ирех лейтенант Савельев боецсен группипе разведкӑна кайнӑ. Нимӗҫ салтакӗсен сассисене илтнӗ хыҫҫӑн, боецсем ҫӳллӗ ыраш ӑшне пытаннӑ. Часах противникӑн разведчикӗсем тухса ҫитнӗ. Засадӑран тапранса, Савельев тӑшман ҫине тапӑннӑ. Темиҫе ҫынна вӗлернӗ, пӗр пайӗ тарнӑ, пӗр ҫын тыткӑна параннӑ. Разведчиксем нимӗҫ ефрейторӗн сылтӑм петлици ҫинче хӗреслӗ шӑмӑсемпе пӗрле этемӗн пуҫ шӑммине ӳкерсе хунине курнӑ.

Допрос тунӑ чухне тыткӑна лекнӗ ҫын (вӑл ефрейтор Людвиг Штиммлер пулнӑ) ҫапла каласа панӑ: тин ҫеҫ фронта килнӗ дивизи ку вӑхӑтчен Хӗрлӗ Ҫара хирӗҫ пыракан ҫапӑҫура пулман. Ӑна пӗтӗмпех нацистла партин «СС» текен охрана отрячӗсенчен туса йӗркеленӗ. Дивизи Францири, Грецири ҫапӑҫусенче хутшӑннӑ, вӑл дивизине хӗвелтухӑҫ фронтри чи паллӑ енсенчен пӗринче татӑклӑн пырса ҫапма илсе пынӑ пулнӑ. Малалла ефрейтор ҫапла пӗлтернӗ: «Мертвая голова» ятлӑ дивизи, питех те вӑрҫасшӑн ҫунаканскер, пехотнӑй икӗ полкран тата тепӗр артиллери полкӗнчен тӑрать тата вӑл наступлени тума хатӗрленет, тенӗ.

Чӑнах та, разведка вӑрман хыҫӗнче айлӑмра тӑшман пехотин батальонӗ пухӑнса тӑни ҫинчен часах пӗлтернӗ. Полковник Тишинский артиллеристсене тӑшман пухӑнса тӑнӑ вырӑна пеме приказ панӑ. Темиҫе минутӑран артиллеристсем сӑнав пунктӗнчен тӑшманӑн ҫӗмӗрсе тӑкнӑ мотоциклсем, пулеметсем, нимӗҫ салтакӗсен ҫурӑлса таткаланса пӗтнӗ кӗлеткисем сывлӑша сирпӗне-сирпӗне кайнине, снарядсем тултарнӑ ещӗксем ҫурӑлнине курнӑ. Ҫапах та вӑйлӑн персе тапӑнни ӳсӗр нимӗҫсене урӑлтараймав.

Пӗр сехет иртнӗ хыҫҫӑн малти ретри постра тӑракансем вӑрманӑн сулахай флангӗнче нимӗҫсен колоннисем наступлени пуҫарса яма хатӗрленнине сӑнанӑ.

Ӳсӗр нимӗҫсем пуҫӗсене каҫӑртса, ҫӑварсене пирусем хыпса, тачӑн тӑрса тухнӑ ретсемпе, автоматсемпе атакӑна кӗнӗ. Вӗсем минометсем, артиллери тата танксем пулӑшнипе малалла пынӑ.

Ҫав минутӑсенче вӑхӑт ҫитиччен персе ямасӑр, винтовкӑсемпе автоматсен спусковой крючокӗсене вӑхӑт ҫитиччен пусмасӑр тӑма пысӑк вӑй-хал тата ҫирӗп нервӑсем кирлӗ пулнӑ. Анчах, боецсем ҫӗр ҫинче выртса, ҫывхарса пыракан тӑшман ҫине тимлӗн тинкерсе, пӗр хӑрамасӑр кӗтнӗ. «Мертвая голова» ятлӑ дивизи ҫывхарсах килнӗ. Минӑсем ҫурӑла-ҫурӑла кайнӑ, мотоҫсем кӗрленӗ, автоматсемпе пулеметсенчен пенӗ. Акӑ шинельсем тӑхӑннӑ салтаксен кӗлеткисем, пит-куҫӗсем тата хура петлицӑсем ҫинчи вилӗм паллисем аванах курӑннӑ.

— Огонь! — илтӗнет кӗске те уҫӑмлӑ команда. Фашистсене хирӗҫ вӑйлӑ ҫумӑр тата ҫил-тӑман пек пеме пуҫланӑ. Ҫапӑҫу хирне пӑшал тарӗн тӗтӗмӗ хупӑрласа илнӗ. Ҫав тӗтӗм витӗр совет снарячӗсем ҫурӑла-ҫурӑла кайни ҫеҫ курӑннӑ. Совет ҫӗрӗ шӑрчӗсене тӑратнӑ пек тата ирсӗр тӑшмана ҫӑтса яма хатӗр тӑнӑ пек туйӑннӑ.

Артиллерирен тата пулеметсенчен вӑйлӑн персе тӑрасси ҫур сехетлӗхе те чарӑнман. Тӗтӗм сирӗлсен, тусан лӑпланнӑ, боецсем ҫапӑҫу хирӗ вилнисемпе витӗннине курнӑ. «Мертвая голова» ятлӑ дивизин юлашкийӗсем аякра пулнӑ, фашистсен пӗчӗк групписем упаленсе куракӗсемпе йывӑҫ катасем хушшине, вӑрман хыҫӗнчи айлӑм вырӑнсене пытаннӑ. Вӗсем патӗнче алла револьвер тытнӑ офицерсем чупса ҫӳренӗ, пирӗн позици енне кӑтартнӑ, анчах этемӗн пуҫ шӑммине ӳкернӗ петлицӑллӑ салтаксем ҫаплах каялла чакнӑ.

Пӗр сехет иртнӗ. Ҫӗнӗ вӑй илнӗ хыҫҫӑн, вилӗм батальонӗсем ҫӗнӗрен тепӗр хут атакӑна кӗнӗ. Пирӗн боецсем аркатса тӑкмаллах персе тӑнипе фашистсене сапала-сапала янӑ, вӗсем вырӑнне вӑрмантан ҫӗнӗ вӑй пырса тӑнӑ. Атака хӗрсе пынӑ вӑхӑтра ҫапӑҫу хирӗнче хӑвӑрт вӗҫекен хӗрлӗ ҫӑлтӑрлӑ бомбардировщиксем курӑннӑ. Вӗсем наступлени тӑвакансем ҫине тата вӑйлӑн бомбӑсем тӑкма пуҫланӑ.

Бомбӑсем ҫурӑла-ҫурӑла кайнӑ. Ҫав вӑхӑтра совет боецӗсем контратакӑна кӗрсе кайнӑ. Сылтӑм участокра боецсене Совет Союзӗн Геройӗпе пӗр пек хушаматлӑ, мухтавлӑ капитан Краснов ҫапӑҫӑва илсе кӗнӗ. Командирпа юнашар, унӑн пурнӑҫне сыхласа красноармеец Федор Иванович Диков кӗрешнӗ. Вӑл командир чӗннӗ тӑрӑх чи малтан ҫӗкленнӗ, вӗсем хыҫҫӑн вара мӗнпур ротӑсем ҫӗкленнӗ. Диков штыкпа тата прикладпа Германин 15 салтакне пӗтерсе тӑкнӑ.

Ҫав ҫапӑҫура ятсӑр герой минометчик-боец паттӑрсен вилӗмӗпе вилнӗ, вӑл хӑйӗн миномечӗ патӗнче пӗр пӗччен тӑрса юлнӑ. Вӑл темиҫе хутчен минӑсем илсе пынӑ, вӗсене персе пӗтернӗ, каллех боеприпассене илме кайнӑ. Юлашки хут минӑсем илсе килнӗ чухне, вӑл хӑйӗн миномечне вуншар нимӗҫсем ҫавӑрса илнине курнӑ. Фашистсем боец ҫине сике-сике ӳкнӗ. Ун хыҫҫӑн герой-минометчик минӑна чул ҫине пенӗ. Вӑл хӑй те тата ӑна ҫавӑрса илнӗ мӗнпур тӑшмансем те пӗтнӗ.

Иккӗмӗш вӑйлӑ атакӑна сирсе пӑрахнӑ. Хӗвел аялалла аннӑ. Йывӑҫсем хӑйсен вӑрӑм мӗлкисене ҫӗр ҫине ӳкернӗ. Ҫав кун «Мертвая голова» батальонӗсем тепӗр хут атакӑна кӗнӗ. Вӗсем каллех совет позицийӗ патне ҫывхарнӑ, капитан Николай Ефимович Краснов хӑйӗн боецӗсене штык вӗҫӗн атакӑна илсе кӗнӗ. Ахальтен мар боецсем хӑйсен командирне штык вӗҫӗн ҫапӑҫас ӗҫӗн мастерӗ тесе ят панӑ. Икӗ кун каярах вӑл нимӗҫсен 13 хутчен пуҫланӑ атакине сирсе янӑ, хӑйӗн чаҫне 8 хутчен контратакӑна илсе кӗнӗ.

Тӑшман пульли командира лекнӗ, анчах Краснов ҫапӑҫура хӗрнӗскер малалла туртӑннӑ. Боецсем командир пурнӑҫне ҫӑлса хӑварас тесе, ӑна хӑрушӑ мар вырӑна илсе кайнӑ. Ҫапӑҫу хирӗнчен кайнӑ чухне капитан:

— Боецсем! Тӑшмана ваклӑр, пӗтерӗр! — тесе кӑшкӑрнӑ.

Боецсем вӑл чӗннипе хавхаланнӑ. Фашистсен вӑйне пӗтерсе тӑкнӑ, дивизин юлашкийӗсене нимӗҫсем машинӑсем ҫине лартса тыла илсе кайма хӑтланнӑ, анчах пирӗн артиллеристсем каялла каякан колоннӑна курнӑ тата салтаксемпе офицерсем туллиех ларса пыракан 20 машинӑна пӗтерсе тӑкнӑ.

Фашистла пуҫкасакансенчен тӑракан «Мертвая голова» ятлӑ дивизин атакисем ҫакӑн пек пӗтнӗ. Совет Информаци Бюровӗ пӗлтернӗ пек, тӗрӗс шута илнӗ даннӑйсем тӑрӑх, ҫав дивизин «салтакӗсемпе офицерӗсене 2500 ҫынна ҫити вӗлерсе тата амантса пӗтернӗ. Пирӗн артиллерирен тата минометсенчен персе нимӗҫсен 30 ҫӑмӑл танкӗпе бронемашинине, 30 мотоциклне, 500 яхӑн автоматне, 90 ҫӑмӑл тата йывӑр пулеметне тата 45 минометне пӗтерсе тӑкнӑ».

Ю. КОРОЛЬКОВ.

Муссолини ывӑлӗ вилнӗ

ЛОНДОН, августӑн 7-мӗш. Рейтер агентстви, Римран пӗлтерни ҫине кӑтартса, ҫапла пӗлтерет: тӑватӑ моторлӑ ҫӗнӗ бомбардировщикне испытани тунӑ чухне Муссолини ывӑлӗ — Бурно вилнӗ, ҫак бомбардировщика вӑрҫӑ ӗҫӗсене хутшӑнакан эскадрильйине кӗртме палӑртнӑ пулнӑ. Бурно Муссолини ҫак эскадрильйӑн командирӗ тата самолет экипажӗн командирӗ пулнӑ. Катастрофа самолет ҫӗр ҫине анса ларнӑ чухне пулнӑ. Официальнӑй пӗлтерӳре ҫапла каланӑ: ҫак инкекӗн сӑлтавӗ никамшӑн та паллӑ мар, тенӗ. Катастрофа вӑхӑтӗнче икӗ офицер вилнӗ, офицерсемпе унтер-офицерсем 5 ҫын аманнӑ. (ТАСС).

Ответлӑ редактор В. Я. ЯКОВЛЕВ.

РЕДАКЦИ АДРЕСӖ: г. Чебоксары, ул. Володарского, 5, Дом печати. ТЕЛЕФОНСЕМ: редакторӑн — 0—67, редактор заместителӗн — 3—97, редакци секретарӗн — 4—40, пропаганда пайӗн — 4—97, парти пурнӑҫ пайӗн — 7—97, ялхуҫалӑхӗпе промышленность пайӗсен — 0—88, ҫырусемпе рабселькорсен пайӗн — 2—30, дежурнӑйӑн — 6—23, «Ленин ҫулӗпе» журналӑн — 0—85, издательство конторин—0—23.

НТ 5521. Гор. Чебоксары, типография № 1 Управления издательств и полиграфии при СНК ЧАССР, Заказ 406. ф. 6. 98 84 п. л.